

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 981098/1

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב רפאל י' בן שמעון, הרב יאיר לרנר

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אדי שגיא)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ענת לביא־אזולאי ועו"ד שאול דחבש)

הנידון: טענות 'מאיס עלי' ופירוד ממושך

פסק דין

רקע וטענות הצדדים

ביום כ"ב בניסן תשע"ד (22.4.14) הוגשה בפנינו תביעת גירושין של הבעל כנגד אשתו. הצדדים נישאו כדת משה וישראל ביום ט"ו באב תש"ע (26.7.10). לאחר כשנתיים ביום א' באב תשע"ב (20.7.12) נולד לצדדים בן בשם [י]. בדצמבר 2010 הצדדים רכשו דירת ארבעה חדרים [...] שיפצו אותה ובחודש אפריל 2012 נכנסו לגור בדירתם. הבעל, יליד 79, רופא מומחה ל[...] במקצועו. האישה, ילידת 82, היא עורכת דין במקצועה. בכתב התביעה שהוגש לבית הדין מגוללת ב"כ הבעל את עילותיו של הבעל לחיוב האישה בגירושין. בין היתר היא כותבת שהאישה היא אשת ריב ומדון, אלימה, תוקפנית וקנאית. היא מציינת שהאישה שרטה, צבטה והיכתה את הבעל בחזהו. המריבות סבבו על השעות המרובות שהבעל נעדר מהבית. האישה איימה על הבעל שהיא תבדה האשמות נגדו על אונס, אלימות והטרדה מינית. וזאת בכדי לחסל את הקריירה שלו כרופא. לדבריה, תקופה ארוכה קודם לפרידתם לא קיימו יחסי אישות עקב אי רצונה של האישה, והיא הטיחה בו אתה דוחה אותי ומגעיל אותי. עוד ציינה, שאמנם הורי האישה סייעו כלכלית לצדדים. אולם מנגד, הם היו מעורבים בחייהם לפרטי פרטים עד כדי שהבעל חש שהוא חי במשפחה מרובעת. מנגד, האישה הפרידה באמצעות מריבות בין הבעל למשפחתו שלו. הבעל פנה לבית המשפט בתביעה לפירוק שיתוף ולמשמורת. לבית הדין הוגשה מטעם הבעל תביעה לגירושין ולמזונות אישה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכתב התביעה נטען שהאישה אינה זכאית למזונות היות והיא מורדת כנגד בעלה, לחילופין שהאישה תעבוד במקצועה כעורכת דין ו"צאי מעשה ידיך למזונותיך".

ביום ח' באייר תשע"ד (8.5.14) פתחה האישה תיק לשלום בית.

בכתב תביעתה ציינה שביום י"ז בניסן תשע"ד (17.4.14) הבעל עזב את בית הצדדים לכתובת לא ידועה. אמנם היו חילוקי דעות ביניהם אך האישה ביקשה בכל דרך שישוב לביתו. הצדדים אף ניהלו ביניהם שיחות ברוח זו.

עוד ציינה ב"כ האישה שהאישה הפסיקה לעבוד מספר חדשים לפני לידת הקטין וזאת עקב דרישת הבעל.

תביעה למזונות הקטין הוגשה לבית המשפט.

מאחר והרוב המוחלט של הכסף שהושקע בקניית הדירה הגיע מהלוואת משכנתא מהבנק בסך של מיליון ושלוש מאות אלף ש"ח, הרי שההחזר החודשי גבוה ועמד על חמשת אלפים וחמש מאות ש"ח לחודש.

כאשר הבעל עזב את הבית הוא הקפיא את חשבון הבנק, כך שהוטל מצור כלכלי על האישה, הן משום ההוצאות השוטפות והן בעקבות חוב המשכנתא.

עוד ביקשה מבית הדין להוציא צו למדור ספציפי על דירת הצדדים.

ביום ה' בתמוז תשע"ד (3.7.14) הופיעו הצדדים בבית הדין וכך נכתב בפרוטוקול הדיון:

"לשאלת בית הדין לסיבת הגירושין:

בעל: החל מיולי 2012 [פלונית] מסרבת לקיים איתי יחסי אישות, אומרת אני זבל, אפס, אני דוחה אותה, אני מגעיל אותה, אני בן זונה, במהלך התקופה ביקשה לעזוב את המיטה המשותפת, אמרה, הריח שלך מגעיל אותי [פלונית] תקפה אותי גופנית, הפכה אותי לגבר מוכה, אם לא עשיתי מה שציפתה, הכתה על החזה שלי, אני מתמחה ב[...], חזרתי מחו"ל, הקדמתי לחזור כדי להיות עם בני, פחות משתים עשרה שעות מחזרתי רציתי לקחת את הילד איתי למחסן, אמרה לי, אל תיקח אותו, אמרתי לה יהיה בסדר, אמרה, אל תיקח אותו, קפצה עליי בפראות אחזה באמה שלי [...]

בית דין: האם יש לך הסבר להתנהגות זו?

בעל: כמו שצירפתי בכתב התביעה יש אס-אם-אס 'אני רוצה להתגרש, החלטתי סופית' [...]

בית הדין: בעלך רוצה להתגרש, האם גם את רוצה להתגרש?

אישה: לא, אני רוצה שלום בית. הוא טוען שמיוני 2012 לא קיימתי יחסי מין, באותו חודש הייתי בחודש התשיעי להריון שלי ולא עבדתי, הייתי במצב שכיבה בבית, ב' 20.7.12 נולד לי הילד הקטן, האדון לא עזב מחדר השינה לסלון, אני אולצתי לעבור לסלון עם העריסה, כי הילד מפריע לו לישון [...]

אישה: יש לי אישור רפואי, כשהילד היה בגיל שלושה חודשים, חזרתי לחדר, רוב הלילות לא היה בבית, כל הזמן ניסיתי לקיים אתו יחסי אישות, למרות שאמר שאני מגעילה ושמנה.

ב"ד: הוא טוען שאת אמרת לו דברים אלה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אישה: אני טוענת שהוא אמר לי, במהלך התקופה תפסתי אותו בהרבה בגידות.

ב"ד: יש לך שמות?

אישה: יש לי הרבה שמות ויש לי הוכחות, כל הזמן סלחתי לו, כתב לי מכתבים וכל פעם סלחתי לו, רציתי שיהיה שקט, היה מקלל אותי ואמר שאני לא שווה כלום, הוא אמר שכשיסיים הדוקטורט אקרא לו בבית דוקטור, תקף אותי פיזית ב־18.1 ברכב, קרע לי את התיק לגזרים...

ב"ד: מה אתה עונה על יחסי האישות?

בעל: סירבה לקיים יחסי אישות, נכנסתי לאתר באינטרנט על מנת לעורר את קנאתה.

בה"ד: האם בגדת באופן מעשי?

בעל: לא בגדתי באופן מעשי, סירבה לקיים יחסי אישות, נאלצתי ללכת לעשות את זה בתשלום, אני גבר צעיר.

בה"ד: האם עשית את זה באופן קבוע?

בעל: באופן ספורדי, פעם בשלושה חודשים, חצי שנה, לא באופן תדיר [...]

ב"ד: מה יש בבית המשפט?

ב"כ הבעל: תביעות שלה למשמורת והסדרי ראייה ותביעת מזונות ילד, ותביעה שלו למשמורת והסדרי ראייה ותביעה לפירוק שיתוף [...]

ב"כ האישה (עו"ד לביא־אזולאי): לעניין התביעות שהוגשו, הבעל הגיש תביעה רכושית, התביעה היחידה שהגיש האישה זה תביעת הישרדות, הבעל עזב את הבית, ביטל כל הוראות הקבע, הקפיד הוראות הבנק [...]. העתיק מגוריו לדירת רווקים בתל אביב, תוך כדי שמשנה במשרד הפנים את כתובתו וגם את כתובתה לתל אביב ולכן רצה להגיש תביעות מזונות [...]. בזמן שהבעל מתכנן באופן מוקדם את הליכי הגירושין, הבעל נסע לבריסל במסגרת עבודתו זה היה בחודש מרץ 2014. ב־2013, היו יחד בארצות הברית, היה משאיר את האישה ויוצא לשעות והיו ביניהם חילוקי דעות ואז ברגע של כעס כתבה לו ואנו לא מכחישים שכתבה לו, לאחר מכן חזרו לארץ וחוזרים לחיי שיגרה, בחודש מרץ היא כותבת לו לבריסל, אתה עושה חיים, הוא עונה: 'אני מתגעגע', הוא כותב: 'תבואו שבוע הבא', הוא כותב לה: 'I love you' והיא כותבת: 'גם אני' [...]

ב"כ האישה (עו"ד דחבש): [...] עוד בתחילת פברואר כבר היה הבעל אצל עו"ד שגיא, כבר אז תכנן הכול, במסמכים אתם יכולים לראות שכבר ב־20 לפברואר היה הבעל אצל עו"ד. התביעה הייתה במרץ, ולמרות הכול נוסע לבריסל, אומר לה שמתגעגע הדירה נשכרה בתחילת מרץ, מעביר הכתובות שלו גם שלה והיא יושבת ולא יודעת כלום. האישה הזו מורעבת, האישה מרוויח עשרים אלף ש"ח, הוא מצהיר על שמונה־עשר אלף ש"ח, הוא לא יכול להותיר אותה לחסדי אחרים, בית הדין נתן צו למדור ספציפי, אבל הוא לא משלם משכנתא, המשכנתא עומדת חמשת אלפים ומאתיים ש"ח, הוצאות הבית לא משולמות ואנו מבקשים גם סכום של חמשת אלפים ש"ח לכלכלתה, היא כבר לא עובדת שנתיים, בבית המשפט קיבלנו מזונות זמניים בסך אלפיים וחמש מאות ש"ח עבור הילד, אנו מצהירים שלא תהיה כפילות במשכנתא, אנו מבקשים כל המשכנתא ועוד חמשת אלפים ש"ח [...]

לאחר הדיון בית הדין כתב את ההחלטה הבאה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

”החלטה (שלא במעמד הצדדים)

א. להוציא פסק דין למזונות אשה בסך של 7000 ש”ח לחודש כאשר מתוך זה תשלם האשה את מלוא סכום תשלום המשכנתא ולכשתימכר הדירה, (אם תימכר) זכותו של הבעל לקזז מתמורת הדירה מחצית תשלום המשכנתא.

ב. בית הדין מותיר על כנו צו למדור ספציפי שניתן לאשה, עד לתום הדיונים והפסיקה.”

ביום כ”ג בסיוון תשע”ה (10.6.15) התקיים דיון נוסף, הבעל נחקר:

”[...] ת’: נאלצתי לעזוב באפריל 2014, שנה ושלושה חדשים אנו בנפרד ולא נחזור להתגורר יחד.

ש’: ולפני העזיבה כמה זמן לא היה יחסי אישות ביניכם?

ת’: היא סירבה מיוני 12 ועד למועד עזיבת הדירה, כשנתיים. היא סירבה כשנתיים שוב ושוב למרות בקשות שלי כמה פעמים בשבוע, בתואנה שריח הגוף שלי דוחה ואני מגעיל אותה, היא בזה לי אני זבל, היא הייתה צובטת אותי ומגרשת אותי לישון בסלון נאלצתי לעזוב את הבית פעמים בשבוע ולעקור את מיטתי לסלון ולמעשה גרנו בחדרים נפרדים [...]

ש’: האם יש אפשרות שתחזור לשלום בית?

ת’: אין סיכוי ולו הקטן, מבחינתי לישון עם מלאך המוות עדיף ממנה, היא אשת ריב ומדון היא תקפה אותי פיזית סרטה צבטה ירקה מול עיני הילד, קראה לי אפס זבל בן זונה סירבה לקיים יחסי אישות פגעה בכל הערך של בעל וגבר ובטח לאור מה שקרה אחרי שעזבתי את הבית, כל התקשורת דרך עו”ד היא גררה אותי לחקירה במשטרה [...]

בהמשך הדיון עלה שהצדדים נסעו יחדיו פעמים רבות לחו”ל ובילו במלונות. גם בארץ בילו במלונות ובצימרים הן לפני הנישואין והן בזמן שהיו נשואים כאשר שרר שלום בית בביתם [...]

לאחר מכן נכתב בפרוטוקול:

”ש’: מצד אחד נאלצת לעזוב באפריל 14 ומצד שני אתה אומר שעזבת לדירה שנשכרה במרץ 14 חודש לפני כן.

ת’: כן.

ש’: זו הדירה ברחוב [...] אתה גר שם עד היום.

ת’: כן.

ש’: עם מי.

ת’: לבדי עד לפני ארבעה חדשים, היום אני בקשר זוגי עם בחורה וזה אחר שעזבתי את הבית בקשר שהתפתח אחר הפרדה [...]

ש’: שמה [א’]?

ת’: כן.

ש’: מה היא עושה.

ת’: אחות אחראית [...] במקום שאני עובד.

ש’: היא למעשה מישהי שגם סיפרת ל[פלונית] שעשית מחקר אתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת. הכרנו באופן מקצועי אני עורך מחקר [...] אני נמצא אתה בקשר ולכן ברגע שמערכת הנישואין שלי ו[פלונית] נפגעה כמו "גופה מתה" למעשה אז התחלנו בקשרי ידידות שאחר כך הפכו לקשרים רומנטיים והיום למעשה היא גרה אתי בדירה.

ש': התחלת להכין את התביעות המשפטיות כבר בחודש פברואר 14.

ת': מספר חדשים לפני העזיבה תכננתי את זה.

ש': פנית לעו"ד שגיא בחודש פברואר 14 [...]

ש': אז אתה שוכר דירה בתל אביב ופונה לעו"ד מוערך וחותם על פרטים לצורך הגשת תביעות ומצד שני אתה אומר שאתה רוצה לשמור על הקן המשפחתי. מה היה קורה עם הכול היה ממשיך? היית משלם שכירות על דירה בתל אביב?

ת': למזלי לא התחבטנו בסוגיה הזו, מעבר לכך בחתימה על החוזה תמיד יש אפשרות למצוא שוכר אחר, אם הכול היה מצליח לא הייתי עובר לדירה לקחתי את הסיכון באופן מחושב [...]

ש': מתי התחיל המחקר עם הגברת [א']?

ת': 2013 אני לא עושה את המחקר אתה, זה ב[...] שבו היא עובדת היא אחראית על ריכוז המטופלים והיא למעשה תפקידה לעדכן את הרופאים מה הסטטוס של המטופלים.

ש': למעשה סיפרת ל[פלונית] על הקשר ביניכם ועל המשפחה שלה.

ת': כן היינו נפגשים פעם בשבוע.

ש': היא הייתה חברת נפש?

ת': לא היא הייתה ידידה.

ש': שוחחתם גם על עניינים אישיים או רק על ענייני עבודה.

ת': כמו ש[פלונית] לא דיברה אתך רק על עניינים עסקיים כשהיא עבדה אתך.

ש': באיזה חודש עברה [א'] לגור אתך בדירה ב[...]?

ת': באופן פורמאלי לפני ארבעה חודשים ולפני כן היא שהתה בערבים בין לבין במהלך השבוע אצלי מאחר והתפתח קשר זוגי.

הקשר התגבש שלושה-ארבעה חודשים לאחר שנאלצתי לעזוב את הדירה, רומנטית הקשר התחיל סביב יום ההולדת של [א'] תחילת יולי 14.

ש': אמרת לביה"ד בדיון הקודם [...] – שואל ביה"ד: 'האם בגדת באופן מעשי?' אתה אומר: 'לא, היא סירבה.'

נשאלת: 'האם באופן קבוע?' אמרת: 'לא'.

נתחיל כך: מתי התחלת ללכת ולשלם עבור יחסי מין מאז שנישאת ל[פלונית]?

ת': היא סירבה לקיים יחסים מיוני 12 היא סירבה נגיד חצי שנה בגלל הלידה ואחר כך היא המשיכה לסרב בגלל שאני מסריח לטענתה למעלה מחצי שנה לא קיימנו יחסים וזה צורך בסיסי של גבר כמו אוכל, משהו כמו שבעה חודשים לאחר הלידה הלכתי, לצערי, לשלם עבור יחסי מין אחת לכמה חודשים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ש': גם בתקופת החברות שלכם קימת יחסי מין בתשלום או שהכול היה בסדר?

ת': התחלתי רק בתקופת הנישואין.

ש': למה ל[פלונית] יש כל כך הרבה כאב על הפנייה שלך לנשים במיילים ובפייסבוק וגם טענות כלפיך שהיא אומרת וכותבת לך, על כל מיני חברויות עם נשים שיש להם סטיות ועל כך שיש לך סטיות לגבי כפות רגליים של נשים וזה בא לידי ביטוי בהצעות שאתה מציע לנשים למה יש לה כאב בזה.

ת': גם אם אני שהכול נכון וזה מה שאני אוהב, מה הסיבה שיש לבוא באיזה תואנה לדרוש שלום בית אם אני כזה, יש לה כאב כי ציפור הזהב ברח מהכלוב מי שעשה כל מה שהיא בקשה והיא יכולה לתקוף ולהשפיל אותי, לא קיימה בסיס של יחסי גבר אישה פתאום הולכים, מה לעשות הציפור עזבה ולא תחזור...

בחודש נובמבר 12 אתה שולח מייל לגברת עם התמונה שלך מהחתונה ואתה אומר הבטחת תמונה ל[...]' אפשר תמונה של כפות הרגליים'.

ת': כל ההתכתבויות באתרי סקס ידעתי ש[פלונית] פורצת לכתובות האלו ואמרתי שאולי זה יעורר בה רצון לחזור אלי לכן השארתי את זה, זה היה מספר חדשים אחרי שהילד נולד.

ש': למה באוקטובר 12 אתה אומר לגברת במייל היה לי ממש כיף לדבר אתך בטלפון [...] את זה אתה כותב שלושה חודשים אחרי הלידה.

ת': את יכולה להראות עוד הרבה כאלו, זה רק מוכיח שאין סיכוי לשלום בית.

ש': את הקשרים עם הנשים לא התחלת אחרי הלידה אתה התחלת אותם עוד לפני שהתחתנתם כאשר היא הייתה בת הזוג שלך והיא הייתה נאמנה לך.

ת': ואם כן, מה הסיבה להישאר יחדיו.

ביה"ד: מה התשובה.

ת': היה התכתבויות בעלות אופי מיני עוד לפני החתונה וייתכן שזה היה תוך כדי הקשר אתה והיא ידעה מזה והיא לא אמרה מאומה למעט עכשיו ולמעט פעם אחת שהיא התרעמה בפני על כך.

היא נכנסה למייל וידעה על הכול מהיום הראשון.

ש': בנובמבר 2009 אתה ו[פלונית] גרתם יחד בתל אביב.

ת': יכול להיות.

ש': בנובמבר נפגשת עם נשים בתשלום בזמן שאתה גר עם [פלונית] בתל אביב.

ת': לא זוכר.

ש': אזכיר לך.

ת': יודעת מה, אני יעשה את זה קל, נפגשתי.

ביה"ד: אתה זוכר?

ת': לא, אני אומר באופן תאורטי.

ש': בפייסבוק שלך איך אתה מופיע מה הסטטוס.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת': רווק.

ש': זה הפייסבוק שלך (מציגה).

ת': כן.

ש': מתי שינית מנשוי לרווק.

ת': ביום שנאלצתי לעזוב.

ש': למרות שאחרי אפריל 14 אתה עוד מנהל שיחות והתכתבויות עם [פלונית] שבואי ננסה מחדש נעשה מאמץ בכל זאת שינית לרווק.

ת': נכון. תציני שגם חסמתי אותה בפייסבוק.

ב"כ האישה: אין צורך.

ש': כמה שילמת לאותם פגישות עם נשים.

ת': סכומים משתנים סדר גודל של חמש מאות - שבע מאות ש"ח.

ש': בשנת 2009 יש לך התכתבות עם גברת אציג לך אותה, על איזה סכום מדובר כאן?

ת': אלף ש"ח.

ביה"ד: מאיפה המסמך הזה?

ש': אז אתה כותב לה 'בוקר טוב מלכה נעלה' [...]

ש': היחסים עם אותה גברת זה לא מין בתשלום?

ת': זה מימוש פנטזיות מיניות שזה כולל מין בתשלום?

ש': אתה אומר לה על תשלום תשע מאות-אלף ש"ח והיא מסרבת ואתם מדברים על תשלום ובכל התקופה זו יש לך בת זוג ויש ביניכם יחסי אישות והיא לא מסרבת לך.

ת': לא בדיוק, הסירוב המוחלט היה חודש לפני לידת [י'] ולפני כן התדירות הייתה של זוג צעיר שלא התחתן היה פעם או פעמיים בחודש וגם זה לאחר שכנועים רבים, וזה הלך והחריף [...]

ביה"ד: למה אתם מבקשים לשוב, אם כך הוא היה תמיד.

ב"כ האישה: היא גילתה את זה בדיעבד לאחר הרבה זמן.

וגם לאחר שהיא גילתה היא התחננה שהוא יפסיק.

עם הנשים היא קיבלה אותו, גם לאחר שהיא גילתה, ביום שהוא עזב את הבית היא ירדה על הברכיים התחננה שיישאר.

ביה"ד: אבל הוא גר היום עם אישה אחרת.

ב"כ האישה: זה היה אז שזה היה טרי [...]

לאחר הדיון בית הדין הוציא הבהרה בעניין המשכנתא:

"כידוע, מחיובי האישות בעל חייב במזונות אשתו, כל זמן שלא נקבע אחרת בפסק דין.

בתיק זה, בית הדין קבע בזמנו שהבעל ישלם לאשה סכום של שבעת אלפים ש"ח למזונות כאשר מתוך סכום זה האישה תשלם את מלוא המשכנתא.

מחצית מתשלום המשכנתא משלם הבעל עבור עצמו – תשלום הוני.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המחצית השנייה פלוס ההפרש שנותר לאחר תשלום המשכנתא, ניתנת לאישה כתשלום הבעל למזונות ולמדור האישה.

באם תתקבל תביעת הבעל לגירושין והאישה תחויב בגט ללא מזונות ומדור ולמפרע, תהיה הזכות לבעל לקזז את מחצית תשלום המשכנתא פלוס הפרשים, מהחלק של האישה בבית [...]”

למחרת התקיים דיון נוסף בדיון זה הושם דגש על כך שלמרות שהבעל פנה לעו"ד בפברואר 14 ושכר דירה במרץ 14, בחודש אפריל כתב לה דברי כיבושין וגעגועים כאשר בפועל מתכנן את הפרידה ביניהם.

וכך נכתב בפרוטוקול:

”ש': ב"ב 18.3 הלכת לארוחת ערב בבלגיה אתה כותב לה את חסרה לי, זוכר?

ת': זוכר גם למה זה נרשם, הניסיון היה לראות האם יש אפשרות אחרונה כמעט להציל את מערכת היחסים הזו לראות אם לצד השני יש אהבה.

ש': קודם אמרת שנסעת לשקול וכל אחד יעשה מה שהוא רוצה.

ת': לא אמרנו שכל אחד יעשה מה שרוצה, הניסיון היה אם קיימת כאן אהבה כנה.

וגיליתי שמהצד השני אין מענה דומה ואין ניסיון כנה לנסות להציל את מערכת היחסים וכל הנכתב זה מהשפה ולחוץ על פי שיחת הטלפון.

ש': באותו יום אתה אומר לה אני מתגעגע אולי תיסעי אלי אני לא אשורד כל כך הרבה זמן.

ת': מאחר וידעתי ואני מכיר את מה שכתבתי התגובה של [פלונית] לבוא לבלגיה הייתה לא [...]

ש': ב"ב 27.3 אתה אומר שוב תבואו בשבוע הבא תבררי על כרטיסים איך אתה מסביר את כל ההתנהגות שאתה אומר שאתה מתייחס לבן ואתה אומר לה שתבוא לבלגיה, עם כל התביעות שאתה מכין.

ת': זה היה ניסיונות אחרונים לשקם את הנישואין שלא צלחו [...]

ש': אני מקריא מה שאתה כותב בכתב התביעה 'לא קיימו יחסי מין'. אבל אני אומר שאתה לא התנזרת מנשים, מה אתה אומר.

ת': הלכתי לנשים בתשלום.

ש': אז מה אתה מתלונן? אתה היית "רועה זונות".

בעל: זה היה העלבה.

ביה"ד: זה מונח הלכתי [...]

ש': לטענתי יש הרבה סתירות בדברים הגשת בבוקר ב"ב 13.4 תביעות ואחר כך באותו יום בערב אתה מזמין אותה לארוחה...

ש': תגיד לבית הדין מה זה יין יקר כמה לבקבוק.

ת': מעל מאתיים-מאתיים וחמישים ש"ח.

ש': אם כל ערב כוס כמה בקבוקים לשבוע.

ת': שני בקבוקים.

ש': אז מדובר על אלפיים ש"ח לחודש עבור יינות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת': נניח.

ש': אני אומר לך שמה שאתה אומר כרגע זה שטויות, יש יינות בסכומים הרבה יותר נמוכים והם טובים ואתה למעשה אספן יין. זה לא עניין בריאותי. אתה אספן, אחרת לא ברור לי למה בדירה המשותפת שלכם יש מקרר יין גדול שבתוכו יש יינות בשווי של מעל מאה אלף ש"ח.

ת': לא. היין שהיה במקרר היין נועד לשמור עליו שלא יתקלקל, היין שהיה שם חולק חצי חצי בינינו,

ביה"ד: כמה השווי.

ת': חולק מספרית לא עברתי על המקרר ולא אף אחד מטעמי לראות את שווי היין.

ש': למה נקנה כמות כזו.

ת': חלק מהם נקנו על ידה וחלק קיבלתי מתנה [...]

ש': [פלונית] כותבת ב' 3.2.14 שאתה אומר שהיה אירוע מכונן בינואר. אתה כותב: נשבע לך שסופית החלטתי על שינוי ועל גמילה עצמית אתה כותב את זה, מקווה שתעזרי לי.

ממש לא הלכתי לשם שוב הבוקר אמרו שיבדקו, את קופצת למסקנות לא נכונות לא בזבזתי מעבר ליין כלום היא אומרת חמשת אלפים, אתה אומר שלא תבזבז יותר על יין היא אומרת הוויזה עומדת על שלושה עשר אלף איפה אתה עומד אתה אומר הפסקתי...

ש': אם היין כל כך חשוב ורפואי למה אתה לא כותב שזה עניין רפואי על מה את מדברת בכלל, למה אתה מתנצל [...]

ביה"ד: הוא הודה שיש מאתיים שלושים בקבוקים וזה הרבה כסף [...]

ש': מי זו [ל']?

ת': [...] שעובדת אתי, אין ביננו מערכת יחסים.

ש': למה פירלטת איתה.

ת': [פלונית] סירבה לקים יחסים לא היה לי סיפוק בבית, גם נגשתי לקנות שירותי מין וכיוון שהאגו הגברי שלי נפגע עקב סירובה והאלימות אז פירלטתי עם נשים כדי להעלות את האגו הגברי שלי...

ש': באוקטובר 12 אתה מתכתב עם [ל'].

ת': היא [...], לא רשאי למסור פרטים [...]

ביום ב' במרחשוון תשע"ו (15.10.15) התקיים דיון נוסף.

בדיון זה בא שינוי בהרכב בית הדין. ובית הדין נהג על פי תקנה ע"א בתקנות הדיון.

בדיון זה הושלמה חקירת הבעל ונשמעה הגברת [א'] – האישה שמתגוררת עם הבעל בדירה בתל אביב. בדיון זה נטען ע"י ב"כ האישה שהוגשו כנגד הבעל לפחות חמש תלונות עקב התנהגותו כלפי חולים שטיפל בהם [...]:

ש': ממתי אתה גר עם הגברת [א']?

ת': מחודש אוגוסט 2014.

עזבתי באפריל 14 וכמה חדשים אחר כך...

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ש': אמרת בדיון הקודם שהיה ביניכם עוד קשר עבודה לפני כן.
ת': יש בנינו קשר עבודה מאז אני עובד בבית חולים.
ש': זה קשור גם עם שיחות באמצע הלילה?
ת': כן. אני עובד שם והיא אחות [...] יש קשר בינינו משך כל היום.
ש': יש עוד אחיות [...] שמתקשרות באמצע הלילה?
ת': כן.
ש': אם נעבור על התדפיסים תוכל להצביע על עוד מספרים.
ת': אוכל להצביע על עוד מספרים שקשורים למקום העבודה גם באמצע הלילה [...]
הופיעה הגברת [א'].
מוזהרת כדין לומר האמת.
ב"כ האישה חוקרת.
ש': מה מספר הנייד שלך.
ת': [...]
ש': מתי הכרת את מר [פלונג] לראשונה?
ת': מאז שהוא עובד ב[...] זה שלוש – ארבע שנים.
ש': מתי התחיל קשר רומנטי ביניכם?
ת': שנה וכמה חדשים.
ש': איזה חודש?
ת': יוני.
ש': שנה.
ת': 2014
אחרי יום ההולדת שלי ב[...]
ש': ממתי עברת לגור אתו?
ת': ספטמבר 2014 אני חושבת בערך לא זוכרת תאריך מדויק.
ש': קשר בענייני עבודה מתי התחיל?
ת': מאז המשמרת הראשונה שלו [...] הייתי אחות שם.
ש': במסגרת קשר עבודה כזה יש שיחות בלילה?
ת': כן.
ש': של כמה זמן
ת': לא יודע לומר.
ש': תני דוגמא לשיחה עם [...] כמה זמן אורכת שיחה.
ת': לא יודעת לומר, יכול להיות, תלוי.
ש': כמה פעמים בלילה יש שיחות כאלו בין [...] האם זה נעשה עם כל [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת': יש הרבה [...] בהחלט.

ש': אז את אומרת שביום שהוא נמצא [...] את יכולה לדבר אתו גם שיחות ארוכות וזה בנייד.

ת': כן.

ש': ובימים שהוא לא תורן את צריכה להתייעץ אתו באמצע הלילה?

ת': לא רואה סיבה.

אני אחות אחראית ב[...]

הייתי [...] עבדתי משנת 2007 עד 2013.

ש': אז בשנת 2014 אין ביניכם עבודה משותפת.

ת': יש כי הוא מנהל מחקר [...] ואני אחות שם.

ש': אבל לא שיחות באמצע הלילה.

ת': יכול להיות.

ש': אז מדוע אתם כן מנהלים שיחות באמצע הלילה.

ת': לא זוכרת שהייתה שיחה כזאת [...]"

הדיון האחרון התקיים ביום ט"ו במרחשוון תשע"ו (22.10.15) וכך נכתב בפרוטוקול:

"האישה נחקרת [...]"

ש': כמה שנים את עורכת דין?

ת': משנת 2007.

ש': קיבלת רישיון לעריכת דין אז?

ת': כן בחודש מאי 2007.

ש': כלומר היום את שמונה וחצי שנים עם רישיון.

ת': כן.

ש': כמה שנים עבדת?

ת': עד הלידה שהייתה ביולי 2012.

ש': חמש שנים?

ת': ארבע שנים.

ש': אמרת ממאי 07 עד יוני 12.

ת': לא התחלתי לעבוד ישר, אלא כמה חודשים לאחר שקיבלתי את הרישיון.

ש': למדת תואר שני?

ת': ברמת גן. יש לי תואר ממכללה בחו"ל שהוא מוכר בארץ רק במשרד החינוך...

ש': היום אתם לא יחד, למה את לא חוזרת לעבודה?

ת': יש לי תיק פתוח של עוסק מורשה ולא מצאתי עבודה...

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ש': בבקשה הנ"ל בסעיף 8, למבקשת יש חשש שהוא יפגע בקטין כדי לפגוע בי.

איך את מבקשת שלום בית עם כזה בן אדם.

ת': לפני ש[פלונני] עזב את הבית זה הטענה שהוא טען. זה מה שהוא אמר לי שיעשה [...]

ש': בדיון הקודם טענתם על תלונות של מטופלים, מה מטרת הדברים האלו. הם רצו לשאול על תלונות כאלו את מסרת להם פתקים.

ת': לא מסרתי.

ש': שמעת על דוחות אלו של התלונות שנטענות וכאן את טוענת שהיו תלונות במשרה למה את רוצה לחזור לשלום בית.

ת': לא מעניין אותי המטופלים שלו, אני לא מיחסת חשיבות למה שהם אומרים.

ש': את מטילה ספק.

ת': לא מטילה ספק, הוא רב פעם עם כל [...] ובגלל זה החליף התמחות [...]

ש': עם כל זה את רוצה שלום בית?

ת': שהוא יטפל בהתקפים שלו [...]

ב"כ האישי: ישנתם יחד באותו חדר שינה.

ת': בוודאי חוץ מאותם חדשים שאחר הלידה הכנסנו את המיטה לחדר השינה והכלב רצה להיכנס לתוך העריסה ו[פלונני] קם מוקדם בבוקר והפריע לו הבכי אז התחשבתי ויצאתי מהחדר עם העריסה ואחרי כמה חדשים שהילד עבר למטות תינוק הוא חזר לחדר [...]

ת': עם [פלונני] הייתי רבה כמו כל בני זוג. אני לא יודעת מה הם כתבו.

ש': לילד עדיף לחיות בבית שאין ריבים וחילוקי דעות, בלי אבא שמכה לא עדיף.

ת': אני אעשה הכול שלא יהיה מריבות [...]

ש': אמרת שאת לא רצית להתגרש בהליך הגישור.

ת': לפני ההליך גישור, אני עדיין אומרת שאני לא רוצה להתגרש.

ביה"ד לבעל: יש איזה צד ואפשרות שאתה כן תחזור אליה?

בעל: אין שום סיכוי שבעולם, ואני מבקש שלא תפנה אליי בצעד הזה [...]

ש': האם לפעמים כשרבתם וכעסת אמרת לו מילים לא נחמדות.

ת': כשהוא היה מעליב אותי.

ש': יכול להיות שאימת על הרישיון המקצועי שלו?

ת': אני זוכרת שהוא איים על הרישיון המקצועי שלי.

ש': מה כוונתך שאמרת שבמקרים מסוימים בעידנא דריתחא אמרת לו מילים קשות.

ת': כן. כשהוא היה אומר לי מילים 'בהמה', 'שמנה', אז עניתי לו 'בהמה', 'שמן'. אני לא יכולה לשתוק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ש': אז את לא אשת ריב ומדון?

ת': מה את רוצה שאני אעמוד כפסל ואשתוק...

ש': אישרת חלק מהדברים, 'אמצא מישהי שתבדה סיפור של מישהי שאנסת אותה', 'אם צריך אקח סכין ואומר שדקרת אותי', 'יש לי במשרד שק מלא מה לעשות כדי לפגוע בך אני אגמור לך את הקריירה.'

בסעיף 15: 'אני אגמור את הקריירה, אתה תישאר בלי כלום, אפילו כלב מצער בעלי חיים לא יסתכל עליך.'

סעיף 16: 'לא סובלת אותך הלוואי ותיכשל, בשלב א' אני אפתח לך תיק במשטרה.'

ובסעיף 17: 'אתה מתכוון לעזוב את הבית? מתי אתה מתכוון לעזוב? אם לא תגיד לי אני מתקשרת למשטרה.'

סעיף 18: 'אדאג שלא תעבור את הבחינה ואפריע לך ללמוד.'

בכתב ההגנה שלה הנתבעת טען כי ייתכן ואמרה דברים שאמרה בשעת כעס ומנגד יש לבדוק את אמירותיו של התובע כלפיה [...]

ת': כשהוא אמר לי אני עניתי לו [...]

ביה"ד: רבתם כל כך נמוך.

ת': כשהוא היה מעליב הוא היה יורד נמוך. אני הייתי מבשלת אוכל והוא היה מקלל אותי וצועק מהסלון – 'בהמה, זה מוכן?'

ש': בתסקיר מטעם פקידת סעד ב־7.6.14 כבימ"ש כתוב: ההורים מנהלים מאבק גירושין בקונפליקט גבוה.

ת': פקידת סעד כתבה מה ששמעה אני לא יודעת למה כתבה קונפליקט גבוה.

ש': היא אומרת שיש ביניכם מערכת יחסים קשה.

ת': לא יודעת היא לא שאלה אותי [...]

ש': הגשת תלונה?

ת': לא.

הגנת היא זו שהזמינה את הניידת והעדתי במשטרה. ואז הוא הגיש עליי תלונה על שריטה והתיק נסגר.

ש': אף פעם לא איימת עליו.

ת': אם ירים עלי יד אז יכול להיות שכן.

אם הוא עשה לי משהו אז כן.

הוא היה מרים עלי ידיים יש עדות של צד ג' שהוא תקף אותי [...]

ש': לא שכבת מאז ש[פלוני] עזב עם אף אחד.

ת': לא. אני אישה נשואה.

ש': לא היית בדייט או מפגש עם גברים, לא רשומה לאף אתר היכרויות.

ת': לא [...]

ביה"ד: היו תקופות שטענת שהוא דוחה אותך, הריח שלו?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת': לא אמרתי מעולם.

ביה"ד: באותם שנה וחצי שלא הייתם יחד לא דחית אותו?

ת': לא [...]

בהסכמת הצדדים בשלב זה בית הדין משוחח עם הצדדים יחד ועם כל צד בנפרד בניסיון להגיע להסכמות כוללות וסידור גט, אולם בסופו של דבר לא הגיעו הצדדים להסכמות וביה"ד מורה על הגשת סיכומים ומתן פסק דין.

ב"כ התובע בסיכומיו מיום י"ט בכסלו תשע"ו (1.12.15) כתב את העילות לגירושין כדלהלן:

"הבעל עזב את בית הצדדים ביום 17.4.14 מחמת העילות דלהלן:

ביום 14.11.13 כתבה לו האישה "אני רוצה להתגרש סופית !!!"

לדבריו מדובר באשת ריב ומדון, אלימה, תוקפנית, אמרה לו "אתה מגעיל אותי, אתה דוחה אותי, לא רוצה להיות אתך", איימה עליו בפגיעה בקרירה שלו. לא קיימו יחסי אישות כשנה ושמונה חדשים לפני עזיבתו.

בנוסף, הייתה התערבות מוגזמת של משפחת האישה. אולם מנגד, הרחיקה אותו ממשפחתו שלו, לא הסכימה לנסוע איתן למסיבת יום הולדת שנערכה לאביו באילת."

עוד טענה ב"כ התובע:

האישה פוגעת בבעל, על ידי עיכוב יציאה שהוציאה כנגדו, פונה כנגדו להוצאה לפועל, שולחת חוקרים פרטיים לעקוב אחריו, בקשה מהרשויות להראות לו את הקטין רק בפיקוח צד ג'.

עוד הוסיפה: "שהאישה אינה עושה ניסיונות כנים לשלום בית ולא פונה אליו."

ב"כ הנתבעת בסיכומיה צירפה מסמכים רבים מאד לפיהם מוכח שיש קשר הדוק ורציף בין התובע לבין הגברת א'.

צורפו 157 עמודים של חברת פלפון המציינים יותר מאלף ואולי אלפי שיחות מהפלאפון של התובע אל מכשיר הפלאפון של הגברת א'.

מדובר על שיחות בכל שעות היממה חלק מהשיחות שיחות ארוכות של יותר משעה.

פלט השיחות הוא החל מיום כ"ז בתשרי תשע"ד (1.10.13) חצי שנה לפני שהתובע עזב את הבית.

בנוסף הוצגה הערכת שמאי בשם י' שמעריך את שווי היין שנאסף בבית במועד כ"ה בניסן תשע"ד (25.4.14) במאה אלף ש"ח.

כמו כן צורפו לתיק תכתובות רבות מאד של התובע אל נשים רבות ושוונות ובתקופות שונות, תכתובות בעלי אופי מיני גס ובוטה, תכתובות עם אתרי סקס, וכך הזמנות שלו ליחסי מין אצל זונות בתשלום, תכתובות שהתקיימו לאורך שנים רבות עוד בתקופה שהצדדים גרו יחדיו, ועוד קודם לנישואיהם.

עד כאן תמצית טענות ומענות הצדדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון

אישה הכרוכה אחר בית הוריה אין זו עילה לחיובה בגט

עתה נעבור לפסיקה (חלק מהדברים נכתבו בפסק דין 290739/12 לא פורסם):

הנה בעניין העילה שהעלתה ב"כ הבעל בסיכומיה לחיוב האישה בגט: היותה של האישה כרוכה אחר משפחתה והיא מערבת אותם בענייני הבית, כאשר מנגד, כאמור, האישה מרחיקה אותו ממשפחתו.

לא שמענו עילה זו במהלך הדיונים אלא בכתבי הטענות והסיכומים. כמו כן האישה לא נחקרה על כך ולא הייתה הודאה של האישה, כנראה שהזכירו עילה זאת בסיכומים באופן מינורי בלבד.

אולם, גם אם טענת הבעל נכונה אין זו כשלעצמה עילה של ממש לחייבה בגט נגד רצונה. בהלכה מצינו שהבעל יכול לדרוש שקרובי משפחתה לא ישהו כל הזמן בביתו, אולם לא מצאנו שיכול לאסור עליה ללכת לבית הוריה.

הרמב"ם (הלכות אישות פרק יג הלכה יד) כתב:

"האומר לאשתו אין רצוני שיבואו לביתי אביך ואמך אחיך ואחיותיך שומעין לו. ותהיה היא הולכת להם כשיארע להם דבר. ותלך לבית אביה פעם בחודש ובכל רגל ורגל. ולא יכנסו הם אצלה אלא אם אירע לה דבר כגון חולי או לידה, שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברשותו. וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אמך ואחיותיך, ואיני שוכנת עמהם בחצר אחת, מפני שמריעין לי ומצירין לי, שומעין לה, שאין כופין את האדם שישבו אחרים עמו ברשותו."

וכתב המגיד משנה (שם):

"האומר לאשתו וכו', דברים פשוטים הן אלו, וכן כתבו מן הגאונים ז"ל."

גם הטור והשולחן ערוך (אבן העזר סימן עד ס"ט) פסקו להלכה את דברי הרמב"ם הנ"ל.

ברמ"א בשולחן ערוך שם כתב גבי אישה האומרת "אין רצוני שיכנסו אצלי אמך ואחיותיך" וזה לשונו:

"ודוקא שנראה לבית הדין שיש ממש בדבריה שהם מריעין לה וגורמין קטטה ומריבה בינה לבעלה, אבל בלאו הכי אין שומעין לה דהא המדור אינו שלה רק של בעלה ונוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים, ותדור עמהם עד שיתברר על ידי מי נתגלגל הריב והקטטה."

כלומר כשיש הכחשות ביניהם מושיבים איש או אישה נאמנים על מנת שיתברר מי הגורם לקטטה.

הנה כי כן נכתב שלמרות שבכוחו של הבעל לאסור את הגעתם של בני משפחתה לביתו אולם "היא הולכת להם כשיארע להם דבר".

בשולחן ערוך (שם בסעיף ד) נפסקה הלכה נוספת:

"נדרה שלא תלך לבית אביה ותלאתו בתשמיש שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית אבי [...] וכיון ששמע ולא הפר יוציא מיד ויתן כתובה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מוכח מכאן שאין לבעל זכות מוסרית ואפשרות הלכתית לאסור על אשתו לבקר בבית הוריה ועל ידי כך לנתקה ממשפחתה.

בנידון דידן כאמור לא שמענו התייחסות של האישה לטענות הבעל שהועלו בכתבי הטענות.

אולם כאמור גם אם יש ממשות כל שהיא בטענות הבעל אין זו עילה מספקת לחייב בגט.

העילה העיקרית שהועלתה בכתבי הטענות והדיונים הייתה התנהגותה של האישה – אשת ריב ומדון, אלימה, תוקפנית וקנאית. המינון הנמוך של יחסי האישות ביניהם. וכן הקשר ההדוק בין האישה למשפחתה והמינון הגבוה של קשר זה, המאיסו אותה עליו ועל כן גרמו לו לתבוע גירושין, כלומר הבעל טוען טענה המוגדרת הלכתית "מאיס עלי".

בעניין האלימות והאיומים: האישה הכחישה עובדתית טענו אלו. הבעל לא הציג כל הוכחות לאמת את טענותיו, האישה הודתה שדיברה אליו בשפת רחוב ובקללות – אך ורק כתגובה לאמירות שלו.

לדבריה, היא אף לא התלוננה כנגדו במשטרה – הגנת הזמינה משטרה.

אמינות טענת מאיס עלי כשהבעל מתגורר עם אישה זרה

נציין: הבעל בא בפני בית הדין וטען טענות קשות כלפי אשתו והתנהגותה. אולם, הוא לא בא בידיים נקיות, הוא היה בקשר הדוק ויומיומי עם הגברת [א'] ואף עם נשים אחרות. סמוך למועד הדיון הראשון, הוא אף עבר להתגורר בבית אחד עם חברתו לחיים – [א']. ברור לכול, שגם אם נוצר קשר קרוב ורומנטי בין שניים, מטבע הדברים לא עוברים בו ביום לגור יחדיו, על כן ניתן לשער ולהניח שהקשר האינטימי התחיל ביניהם מספר חדשים קודם לכן, קודם למועד שבו עזב התובע את הבית. הפלט של אלפי שיחות הטלפון שניהלו התובע והגברת [א'] בחודשים שקדמו למגורים יחדיו, מוכיחים זאת מעל כל ספק.

הבעל לא נהג על פי הכללים המקובלים, תחילה היה עליו לבוא לבית הדין ולהתגרש, ורק אחר כך להתחיל בזוגיות חדשה, על כן בוודאי שלבית הדין קשה כיום להשתכנע בכנות טענותיו של הבעל.

בירור נקודות הלכתיות בטענת "מאיס עלי"

ענה נעבור לפסיקה, להלן נברר כמה נקודות הלכתיות:

א. מה הם התנאים להגדרה ההלכתית "מאיס עלי"?

ב. כאשר טענת מאיס עלי מתקבלת. השיטות השונות בפוסקים, האם בכוחה רק למנוע זכויות מהצד שכנגד זכויות הנובעות מחיובי האישות, או בכוחה גם לחייב בגט ואולי אף לכפות גט?

ג. האם טענת מאיס עלי חייבת לבוא במאיסות מחיי האישות בדווקא?

ד. האם פירוד ממושך וחוסר תקוה לחיים משותפים היא עילה מספיקה לחיוב הצד שכנגד

בגט?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כלל, כל טענת מאיסות קשה להוכיח ולשכנע את בית הדין שאכן מדובר בטענה כנה ואמיתית המצדיקה פסיקה להורות על פרידה וגירושין. זאת מאחר וייתכן שמחוץ לבית הדין לימדו את התובע לטעון כך, ומדובר באמירה סתמית מהפה ולחוץ.

על כן על פי ההלכה קודם לפסיקה שכזו ישנם כמה סייגים שיש לנהוג על פיהם:

א. יש התראות של בית הדין כנגד הצד הטוען על המאיסות, וכמבואר בהרחבה בשולחן ערוך אבן העזר (בסימן עז סעיף א) ובחלקת מחוקק ובבית שמואל (שם) ומוסיפין על כתובתה של האישה.

על כן אם בית הדין סבור היה שטענות הבעל כנגד אשתו כנות, היה על בית הדין להתרות בבעל שיחזור בה ממרידתו התראות שלא נעשו בנדון דידן.

אין לטענת 'מאיס עלי' משקל ללא 'אמתלא מבוררת'

ב. בנוסף, בסימן ע"ז מבואר שם גבי טענת מאיסות מצד אישה, שישנם הגדרות הלכתיות של "מאיס באמתלה מבוררת" ולעיני בית הדין, וכדברי מהר"ם מרוטנבורג המובאים בטור (באבן העזר סימן עז):

וכן היה דין ר"מ מרוטנבורג בדינא דמתיבתא, אבל היה מצווה להחריס אם השיאה שום אדם עצה [...] הלכך לא היה דין דין מאיס עלי, אם לא שתתן אמתלה לדבריה למה לא היה מקובל עליה, או שלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו".

וכדברי המהר"ם מרוטנבורג פסק הרמ"א באבן העזר (בסימן עז סעיף ג), וכן הסיק בית שמואל (שם) ובקיצור דיני מורדת.

כלומר בכל טענת מאיסות אין די באמירה בלבד מהפה ולחוץ בכדי לשכנע את בית הדין, משום שיתכן שלימדוהו לטעון כך "מאיס עלי", אלא מצריכים שהאמתלה תהיה מבוררת לעיני בית הדין.

במקרה דנן, על פניו נראה שהבעל עזב את האישה ואת הבית לטובת אישה אחרת. בוודאי שקשה יותר להוכיח את עילת המאיסות שקדמה לפרדה.

האם 'חרם דרבנו גרשום' חל כאשר הבעל טוען 'מאיס עלי' ב'אמתלא מבוררת'?

גם אם בית הדין היה משתכנע בכך שהבעל אכן מאס באשתו 'באמתלא מבוררת'. נחלקו הפוסקים האם בכהאי גוונא יוכל הבעל להפקיע את חרם דרבנו גרשום ולגרשה בעל כורחה. או שרק יוכל לומר קים לי כהרא"ם ומהר"א ששון, והבעל יוכל למנוע מאשתו שאר כסות ועונה, אולם לא יוכל לכפותה להתגרש.

להלן אצטט כמה פוסקים הדנים בעניין זה:

בשו"ת מהרי"ק (סימן קז) כתב וזו לשונו:

"על אודות יעקב שטוען על אשתו לאה טענת מום והיא אומרת דידע ומחיל שהרי שהה עמה כמה ימים ולא ערער וכתב רבינו משה דבכהאי גוונא לא מצי טוען ועתה אומר הבעל שאם תרצה לקבל גט וכתובה מוטב ואם לאו תשב עד שתלבין ראשה [...] נראה לעניות דעתי דבר פשוט דאין מכאן ראייה כלל דפשיטא דרבינו משה לא דבר אלא מתוך דין התלמוד שהרי פשוט הוא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שתקנת רבינו גרשון שלא לגרש אשה בעל כורחה לא נתפשטה בזמנו בארצו דלא לשתמיט רבינו משה מלכתוב ולומר בחד דוכתא שתקנו הגאונים שלא לגרש אשה בעל כורחה [...] אבל לדידן דסבירא לן דאסור לגרש בעל כורחה של אישה פשיטא דאפשר לומר שאם מחל על המום שחזרה להיות ככל הנשים ולא מבעיא לעניין חיוב הכתובה ושלא לגרש בעל כורחה אלא אפילו לעניין שיתחייב לה בשאר כסות ועונה אפשר לומר כן ואין להוכיח מתוך דברי רבינו משה כדפירשתי. ומכל מקום לעניות דעתי נראה דנהי שחייב בכתובתה בלי ספק ושלא יכול להוציאה בעל כורחה מכוח תקנת הגאון דפשיטא דאין להקל בה בלא ראייה מכל מקום אנו אין בידינו לכופו להיות עמה דאפשר לומר דבכי האי גוונא לא תיקן הגאון כיוון שהוא בא מחמת טענה ונמאסת בעיניו מחמת המום ומה יעשה זה שאין יכול להתרצות בה ולהתפייס במומה ואם יהיה בנים ממנה הרי הם בני שנואה וגרושת הלב ונהי דודאי אין להקל כנגד תקנת רבינו גרשון כדי שנתיר לגרש בעל כורחה מכל מקום אנו אין בידינו גם כן לכופו להיות עמה מאחר דאפשר לומר דבכהאי גוונא לא תקן.

משמע מדברי המהרי"ק דגם בטענת מאיסות גמורה של בעל לא יתיר להפקיע חרם דרבנו גרשון ולגרש בעל כורחה.

מהבני אהובה לבעל התומים (בהלכות אישות פרק יד) גם משמע דיוכל למנוע ממנה שארה וכסותה בלבד ולא יוכל לגרשה בעל כורחה דכתב על הרמ"א (סימן עז סעיף א) וזו לשונו:

"דהוא הדין מי שיש בידו כתובה רק הוא אנוס מחמת חרם דרבינו גרשון שלא לגרש בעל כורחה הרי הוא אינו קרוי מורד [...] אפשר דגם רמ"א מיירי בהך גוונא דטוען מאיס עלי או שאר טענות ולכך אין להוסיף על כתובתה כיון דלדבריו האמת אתו ואין מוציאין מיד המוחזק ולמד זאת מהרמב"ם דסבירא ליה דאם היא טוענת מאיס עלי כופין אותו לגרש שלא יהיו בנות ישראל כשבויות מכל שכן באיש שהוא טוען כן שלא יהיה כשבו. ואף על פי דלא קיימא לן כרמב"ם היינו לגבי אישה בספק איסור דאורייתא דשמא נתנה עיניה באחר דגט מעושה פסול שלא כדין וגם לעשות מעשה לגרש לא פסקינן כותיה אבל בענין חרם דרבינו גרשון וגם רק בעניין ממון כדאי הוא הרמב"ם לסמוך עליו דאינו עובר חרם דרבינו גרשון ופטור ממזונות דהא לדינא דרמב"ם אפילו לגרשה בעל כורחה מותר [...] אבל בלי טענה כלל ודאי נקרא מורד וחייב להוסיף על כתובתה דאם לא כן אתה מפקיע חרם דרבינו גרשון מכל וכל."

גם מהישועות יעקב (כפירוש הקצר סימן עז ס"ק א), הובאו דבריו בפתחי תשובה (בתחילת סימן עז) משמע דיוכל למנוע ממנה שארה וכסותה בלבד דכתב:

"אמנם, אם טען מאיסא היא עלי ויש לו טעם מבורר, אף שאין הדין נותן לגרשה בעל כורחה על ידי זה, מכל מקום יוכל למנוע ממנה מזונות עד שתקבל גט פיטורין. ומעשה היה באחד שטען על אשתו שעברה על דת, ולא היה לו עדות ברורה בדבר, אלא שהיה רגלים לדבר קצת, וכתבתי דהבעל יוכל למנוע ממנה שארה וכסותה עד שתקבל גט פיטורין, ובזה יש לסמוך על דעת הרא"ם ומהר"א ששון."

גם בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה קמא חלק ג סימן נח) הסכים עם הישועות יעקב שכתב וזה לשונו:

"בדבר אחד שדר עם אשתו שתי שנים כעת טוען הבעל שהיא מאוסה עליו ואינו רוצה ליתן לה מזונות וגם רוצה לגרשה בעל כורחה מה דינו [...] כאן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דבאמת להרא"ש שהיא טוענת מאיס עלי אין כופין ומכל שכן לאחר חרם רבנו גרשום אם כן כל אחד יטעון מאוסה עלי ולא הועיל רבנו גרשום מאור הגולה בתקנתיה כמו שכתב מעלתו בשם הגהות מיימוני (בפרק כד מאישות) לעניין טוען שזינתה דאינו נאמן ואני תמה שלא ידע מעלתו שהוא שולחן ערוך מפורש באבן העזר (סימן קע"ט בהגהה) ועיין בספר בני אהובה ובשו"ת נודע ביהודה (מהדורא תניא חלק אבן העזר סימן יב) על כן הדין פשוט דאינו יכול לטעון מאיסה עלי ומה שכתב מעלתו לעניין מזונות הדבר פשוט כמו שכתב מעלתו בשם החלקת מחוקק (סימן עז) אמנם אם היה יכול להביא קצת רגלים לדבר שהיא מאוסה עליו עיין לדו"ז בישועות יעקב (סימן עז) בפירוש הקצר שהביא **שהבעל יכול למנוע ממנה מזונות** בכהאי גוונא אמנם לדעתי לא יגיד לו מעלתו זאת שחוששני שאולי ייתן יד לפושעים ודי למבין.

וכן משמע משו"ת רבנו עקיבא איגר (מהדורא תניינא סימן עד) דכתב:

"דבלאו הכי היא בכלל טוענת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת שאין לה דין מורדת ויש לה כל דיני דמתיבתא, וכיון שאין לה דין מורדת ואין צריך לעשות לו מה שמחויבת לו, הכי נמי בהיפוך אין צריך הוא לעשות לה מה שמחויב [...] לזה דעתי נוטה דיכול למנוע ממנה שאר כסות ועונה."

מנגד, מהבית יעקב (בהוספות על קיצור דיני מורדת שבסוף סימן עז) נראה לכאורה דאף יוכל לגרשה בעל כורחה בטענת מאיס עלי, דכתב:

"ואם טוען מאיסא עלי בטענה ברורה, לא גרע מאשה, ואין לו דין מורד [...] ואם אינו יכול לברר טענתו לפני בית דין, מכל מקום נראה דנאמן בשבועה שיש לו טענה מבוררת לעניין שלא יהיה לו דין מורד כמו שכתב הבית שמואל לעניין מורדת, והכא הבעל מוחזק לעניין שאר וכסות. ולעניין איסור נאמן לומר, שאין זה בכלל החרם שגזר רבינו גרשום כי יש לו אמתלא מבוררת."

גם בשו"ת צמח צדק (לובאוויטש, אבן העזר סימן קלה) משמע דהתיר אף לגרש בעל כורחה בכדי שהבעל לא יצא לתרבות רעה וזה לשונו:

"ולכאורה יש לדון מזה לנדון זה שיש לחוש שלא יצא האיש לתרבות רעה מחמת שאינו חפץ באשתו ומאיסה עליו וגם עיגנה אותו זה י"ב חודשים ולא נודע מקומה וכמו שמעיו פניו לומר כן. ואף על גב דגזים אינש ולא עביד [...] ולכן אף לחולקים אתקנה הנ"ל היינו שלא לכופף האיש דזהו מדאורייתא. אבל להתיר תקנת רבנו גרשום מאור הגולה יש לומר לכולי עלמא מתירין כהאי גוונא. והרי ראבי"ה כתה אף באיש כו' לכן על כל פנים באישה [...] בעניין להפקיע תקנת רבנו גרשום מאור הגולה שלא לגרש שלא מרצון האישה. יש לומר דשפיר יש לסמוך היכא דאיכא חששא זו כמו באומר הבעל מאיס עלי ויש חששא [...]. אבל ביורה דעה (סימן שלד) שזה כבר פשע ועשה מעשה רשע אין אנו אחראים לתיקונו [...] ואם כן על פי זה בנידון זה שבגוף המעשה היושר אצלו שאינו מחוייב לדור עם נחש בכפיפה ועד מתי ימתין [...] שפיר יש לומר שיש לחוס עליו שלא יצא לתרבות רעה כו' ואף שגם זה פשע באמירה הנ"ל יש לומר כיון שבגוף העניין היושר עמו אזלינן בתר העיקר."

גם שו"ת מהרש"ם (חלק ג סימן צג) התיר גירושין בעל כורחה בטענת מאיס עלי. אולם תשובתו עסקה בקידושין דרבנן – נישואי חרשת (כמבואר בשולחן ערוך אבן העזר סימן מד סעיף א) וזו לשונו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"על כל פנים חזינן דהרמב"ם לאו יחידאה הוא אלא דהרא"ש כתב מי יכניס את עצמו לפלוגתא דרבנותא לעשות גט מעושה שלא כדין והובא גם בטור אבן העזר (סימן עז) מכל מקום לעניין חרם דרבנו גרשום דלשיטת כמה פוסקים הוא רק דרבנן פשיטא דיש לצרף שיטת הרמב"ם ושאר פוסקים דלא גרע כוח האיש מכוח האישה כמו שכתב בתשובת הרא"ש (כלל מב) **ואם כן בדטוען מאיסא עלי מהראוי להתיר לגרש בעל כורחה ועל כל פנים בדאיכא אמתלא מבוררת כהא דנידון דידן שהיא חרשת יש להקל וכן יש להתיר לו לישא אחרת על ידי מאה רבנים לכן הנני מסכים עם רום מעלתו וכתורה יעשו.**"

בדברי מלכיאל רבה של לומז'ה מחשובי הפוסקים מלפני כמאה ושלושים שנה יש שלוש תשובות הלכתיות העוסקות בדיני מאיס עלי:

שתי תשובות דומות (בחלק ג – בסימן קמד ובסימן קמה) – משתיהן משמע שדווקא אם בית הדין שוכנע מעל לכל ספק שיש לבעל מאיסות אמתית וגמורה מהאישה, ורק אחרי התראה כדין אזי הוא מתיר לבעל למנוע מאשתו שאר כסות ועונה. אולם בסתם אף אם הבעל טוען על מאיסות גמורה ועל פרידה ממושכת (בנידון שלו – ארבע עשרה שנים) אינו מתיר כלל אף לא למנוע שאר כסות ועונה.

הוא כותב בחריפות רבה כנגד הנוטשים נשותיהם וטוענים אחר כך טענת "מאיס עלי".

ראשית אעתיק מהתשובה בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן קמד) גבי בעל שפשע וברח מאשתו וזה לשונו:

"על דבר אחד שנשא בת עשיר ודר עמה כמה שנים ולא מיתדר ליה ומאוסה בעיניו וברח ממנה למדינתו של מעלת כבוד תורתו (לאמעריקא) וחשב שתדרוש ממנו גט אבל עבור שמונה חדשים ולא דרשה. ובאשר הוא עול ימים החל לצאת לתרבות רעה. והאישה הזאת כתובתה מרובה והאיש אין לו מה לתת לה. ודן כבוד תורתו שיוכל לגרש אשתו בעל כורחה אף בלי כתובה או לישא אישה על אשתו והאריך בזה. וביקש לדעת דעתי בזה ואשיב בקוצר: [...] אבל בנידון דידן חלילה לומר שעל ידי מה שברח לאמעריקא נתיר לו לעבור על חרם דרבנו גרשום [...] הכא רשע זה חפץ לעבור על חרם דרבנו גרשום ובורח מאשתו לעגנה ולצער ומפקיע ממנה כל חיובים שיש לה עליו. ועוד יתרה עשה שיוצא לתרבות רעה ועם מנאפים חלקו. ונימא שעל ידי זה נתיר לו חס ושלום [...] וכי יעלה על דעתנו להתיר לו חס ושלום [...] ובפרט לפי מה שכתב הרשב"א הובא במהרי"ק (שורש קא) שעיקר טעם תקנת רבנו גרשום מאור הגולה הוא שלא יתעוללו פריצים בנשותיהם ועיינן שו"ת הר"ן (סימן מג). בוודאי חלילה להקל לרשעים להתעולל בנשותיהם. אחרי אשר עיקר התקנה נתקנה בשביל פריצים כאלה. ואף לדעת ההגהות מרדכי (כתובות סימן רצא) ודעימיה דסבירא להו טעם תקנת רבנו גרשום מאור הגולה משום קטטה. גם כן שייך בזה כי ירגיל קטטה ולא יחוש. כי אחר כך יעזבנה וייסע למרחקים ושם יתירו לו לעבור על חרם דרבנו גרשום מאור הגולה. והלא בנשתתית שבוודאי צדקו דברי הבעל שאי אפשר לדור עמה ויש בזה מצוה רבה. בכל זאת הצריכו היתר ממאה רבנים עם השלשת גט וכתובה ובטוחות על מזונותיה. ואיך נבוא לצדד למצוא פתח קולא חס ושלום לרשעים הרוצים לפרוץ גדרו של רבנו גרשום מאור הגולה ביד רמה [...]"

ובנידון דידן כיון שתיקן רבנו גרשום מאור הגולה לטובת האישה איך אפשר לנו לוותר על זכותה בשביל שיצא הוא לתרבות רעה [...] ודאי שאינו יכול לגרשה בעל כורחה אף במקום שלא פשטה תקנת רבנו גרשום מאור הגולה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ורק אין לכוּפו להיות עמה עיין שם [...] ואקצר באשר כי בנידון דידן אין נפקא מינה בזה כי אין לו טעם מבורר ואין בדבריו כלום [...] וחלילה להתיר חרם רבנו גרשום מאור הגולה בעניינים כאלה דאם כן יהיו בנות ישראל הפקר ובשביל זה בעצמו תיקן רבנו גרשום מאור הגולה ופשוט שחייב במזונותיה וכסותה ככל בנות ישראל הכשירות [...] והרי הוא כמזיד כי הלא יכול לדור עם אשתו ככל אדם וינצל מהרהורים. וביותר צריך להיזהר בעתים הללו אשר בעוונות הרבים קלי הדעת נתרבו המואסים בנשותיהם על לא דבר. ומוצאים אינשי דלא מעלי שנטלו עטרת סמיכה ושוכרים אותם בכסף מלא להשיג להם היתר ממאה רבנים [...] וזה אחד מהטעמים שאני נמנע מלחתום על היתר מאה רבנים. ולזה ראוי להביט על היתירים הללו בשבע עיניים שלא יהיו בנות ישראל כהפקר ומה הועיל רבנו גרשום מאור הגולה בתקנתו. וגם כבר כתבנו בסימן הקודם שזה הוי כדיני ממונות דהוי כאלו התנה עמה שלא יישא אחרת וכן קיימא לן באבן העזר (סימן א ס"ט) דבמקום שיש מנהג שלא לישא אישה על אשתו הוי כאלו התנה. ואף שיש מקום לחלק בין מנהג לחרם רבנו גרשום מאור הגולה אבל זה אינו. ואם כן הוי זה דין שבין אדם לחבירו וראוי לשמוע מה בפיה ולא להורות על פי דברי צד אחד. וכן קבלת עדות צריך להיות בפניה."

אחר עיון מצאתי תשובה שלישית נוספת בשו"ת דברי מלכיאל הנ"ל (בחלק ג סימן ק).

בתשובה זו לא התיר לבעל לגרש את אשתו בעל כורחה, אף אם הבעל היה אנוס, וזאת מאחר ולא ידע קודם לנישואיו שאשתו שוטה. ולאחר הנישואין טען טענת מאיס עלי באמתלה מבוררת.

למסקנה, שם התיר רק בדרך היתר מאה רבנים, ומה שהתיר הוא משום היות האישה "שוטה" וזו לשונו:

"על דבר האיש שנשא בתולה שכבר יצאה מדעתה כדרך השוטים בעלי מרה שחורה. והאיש לא ידע מזה באשר הוא מעיר אחרת ונשאה בחזקת בריאה. וזה כשנה שלא נגע בה כי אינה רוצית לטבול ובטבילה ראשונה ירדה לטבול ולא רצתה להכניס ראשה במים. והייתה חופת נידה. והאיש צווח תיכף אחר נישואין שאילו ידע שהיא שוטה לא היה נושאה. ומבקש שיתירו לו לישא אחרת.

ועל דבר הטעם הרביעי שהזכרנו מצד שלא תיקן רבנו גרשום מאור הגולה שהאישה תהא עדיפא מהאיש וכיון דבאיש יש פוסקים דסבירא להו דבמאיס כופין להוציא הוא הדין באומר שמאוסה עליו [...] הנה לפי זה לא הותר רק לגרש בעל כורחה אבל לא לישא אחרת. ובנידון דידן שהיא שוטה ואסור לגרשה משום גרירה או שאינה יודעת לשמור גיטה. לא נוכל להתיר לו לישא אחרת. ומה שכתבו האחרונים דהא דב' נשים קילא מגט בעל כורחה לפי שנתקן לזמן מוגבל. הנה הבית שמואל (סימן קטו ס"ק ז) כתב להדיא דגם בגט בעל כורחה כלה הזמן. וכן נראה ששתי התקנות גט בעל כורחה וב' נשים נתקנו בהדדי. וכך כתב הבית יוסף בתשובה (סימן יד) להדיא הובא באחרונים. והרבה פוסקים כתבו להיפוך דהתקנה דב' נשים חמירא. וכן מסתבר דהא יש לזה קצת מקור בש"ס ביבמות (דף סה). (ועיין חיבורי חלק א סימן עב בזה). ובלאו הכי אין לבנות יסוד על זה דהא אנן לא קיימא לן כמאן דאמר במאיס עלי כופין להוציא. ועוד דאם כן למה צריך היתר בנשתטית. והרי כל הפוסקים כתבו שצריך מאה רבנים אף דשוטה ודאי מאוסה עליו. וגם דכל כהאי גוונא הוה ליה להפוסקים לפרושי דבמאיסה עליו לא תיקן רבנו גרשום מאור

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הגולה. ולעניות דעתי אין להקל במאיסה בלא היתר ממאה רבנים. על כל פנים נסתר כל מה שכתב הגליא מסכת בזה.

סקרנו בהרחבה שלדעת רוב הפוסקים מהרי"ק, בני אהובה, ישועות יעקב, שואל ומשיב, רבנו עקיבא איגר, מהרש"ם והדברי מלכאל, גם בעל הטוען מאיס עלי באמתלה מבוררת אין מתירים לו לגרש את האישה בעל כורחה, ואף לא מתירים לו לשאת אישה שנייה, אלא לכל היותר יוכל למנוע ממנה שאר כסות ועונה, ורק למיעוט הפוסקים, בית יעקב, והצמח צדק אף יוכל לגרשה בעל כורחה.

כל זה כאמור כאשר הבעל הטוען מאיס עלי באמתלה מבוררת לעיני בית הדין. אולם כאמור תנאי הוא שהבעל יטען טענה שיש בה טענת מאיסות גמורה, בנוסף יש צורך באמתלה מבוררת המוכיחה את אותה מאיסות גמורה וכן יש להתרות בבעל שיחזור בו וכפי שמבואר בשולחן ערוך.

להלן נבדוק האם בנדון דידן מתקיימים תנאים אלו של אמתלה המבוררת לעיני בית הדין.

ככלל אנו לומדים את דין "מאיס עלי" שטוען בעל כנגד אשתו, מדין אישה הטוענת כנגד הבעל "מאיס עלי" ומשוים ביניהם את כללי "מאיס עלי". בנדון דנן ציינו לעיל שעל פניו נראה שהבעל עזב את האישה לטובת אישה אחרת בוודאי שקשה יותר עד בלתי אפשרי להוכיח את עילת המאיסות.

כנות טענת מאיס עלי

בשולחן ערוך אבן העזר (סימן עז סעיף א) ברמ"א נכתב בדין אישה הטוענת כנגד בעלה "מאיס עלי":

"ודוקא שמבקשת גט בלא כתובה אבל אם אומרת יתן לי גט וכתובתי חיישינן שמא נתנה עיניה באחר ויש לה דין מורדת דבעינא ומצערנא ליה (ב"י בשם תשובת הר"ן וכן פירש רש"י בגמרא)".

וכן מבואר בתוספות כתובות (דף סג ע"ב דיבור המתחיל "אבל" עיין שם).

מבואר ברמ"א להלכה דאם חיישינן שמא האישה נתנה עיניה באחר שוב אין היא נאמנת בטענת "מאסתיהו". כל שכן בנדון דנן שכאמור על פניו מסמיכות המועדים של עזיבת הבעל את הבית המשותף והמעבר למגורים המשותפים עם [א'] ומפלט השיחות של הטלפון ביניהם קודם לעזיבתו, מוכח שענינו נתן באחרת, ועזב את אשת נעוריו לטובת אישה אחרת.

גם לכאורה הדברים מפורשים בתוספות רי"ד (כתובות דף סד ע"א):

"הך דתנן לקמן בפרק המדיר ואלו שכופין אותן להוציא מפני שהוא מאוס בעיניה ואין אשה יכולה לסבול שתיבעל לו, אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה, שכיון שאין אנו רואים בבעלה אותן המומים, יש לומר שמא עיניה נתנה באחר, ומשום זה היא אומרת כך."

בפסקי דין רבניים (חלק ח עמוד 107 בפסק דין להרה"ג אלישיב, זולטי, ישראלי זצ"ל) - משווים בין דיני מאיס עלי של אישה לדיני מאיס עלי שטוען בעל:

"אולם אם הילפותא, שבעל רשאי למנוע ממנה שאר כסות בטענת מאיס עלי, הוא ממה מצינו אצל האישה כשהיא באה בטענה כעין זו שאין לה דין מורדת, הרי עלינו לומר דון מינה ומינה, וכשם שאצלה אם קיים חשש של עיניה נתנה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באחר דינה כמורדת ואין לה דינא דמתיבתא, הוא הדין כשקיים חשש אצלו שהוא נתן עיניו באחרת, ובנידון דידן המערערת טוענת כל הזמן שיש לו פילגש שבגללה עזב אותה ומורד בה. ובתיק ער' מספר 29 - כח, אמר ב"כ הבעל: אין לו כל קשר עם האישה שהיא הזכירה, אין לו פילגש עכשיו; אחר כך חזר ואמר: את העכשיו אני מסביר שזוהי פליטת פה מצדי, אין לו, ולא הייתה לו פילגש. האישה: גברת ד' בעכו היא אשתו. על כל פנים כל עוד ולא התבררה בבית הדין נקודה זו אין להפסידה את מזונותיה."

גם בפסקי דין רבניים (חלק יא מעמוד 202) ואילך הרחיב הרה"ג שלמה דיכובסקי שליט"א בכגון דא בבעל העוזב לאישה אחרת וטוען מאיס עלי, והמחיש זאת בדוגמה וזה לשונו:

"אם הבעל גרם לעצמו את מאיסות אשתו, אם יכול לטעון מאיסה עלי. הגע עצמך אם ישחית הבעל את פניה של מאשתו ואחר כך יטען מאיס עלי בגלל פרצופה החכול והמושחת, האם נקבל את טענתו לטוען כן באמתלה ברורה? ועיין בפד"ר (כרך ח עמוד 112) בדברי הר"ש ישראלי שליט"א שאין טענת מאיס עלי כשהוא היה הגורם, והוא נתן אצבעו בין שיניו, בית הדין אינו יכול להכריע מה קדם למה, אם מאיסות קדמה לעיניו נתן באחרת או עיניו נתן באחרת למאיסות [...] לכן נשאר הבעל במעמד של מאוסה עליו ללא אמתלה ברורה [...] אין לפוטרו מחיוב שאר וכסות".

בפסק דין מבית הדין הרבני הגדול (מתאריך י"א באייר תשס"ט – 5.5.09, בתיק מספר 1-21-1750) כתב הרה"ג חגי איזירר שליט"א וזו לשונו:

"הבעל אמנם טוען שהקשר עם האישה הזרה החל לאחר שאולץ לעזוב את הבית אבל אין לו נאמנות לטעון כך כאשר את עצם טענת ה"מאיס עלי" הוא טען בבית הדין לאחר שכבר היה בקשר אמיץ עם אישה."

כאמור, בנידון דידן שהבעל עזב את הבית ועבר להתגורר בחברת אישה אחרת הרי שמאבד את האמינות לטענת "מאיס עלי".

האם טענת מאיס עלי מותנת במאיסות מתשמיש בדווקא?

עוד נושא הלכתי שיש לבדוק, האם טענת מאיס עלי מותנת במאיסות מתשמיש בדווקא או כל שנאה וריחוק עקב טענה כזו או אחרת תצדיק טענת "מאיס עלי". בעניין זה נחלקו הפוסקים ויבואר לקמן.

אם נאמר שטענת מאיס מותנית במאיסות מתשמיש בדווקא. בנידון דידן, יש קושי הלכתי להגדיר את טענת הבעל בפנינו "מאיס עלי". הבעל מעולם לא טען בפנינו טענות כל שהם של דחייה כלפי אשתו, דחייה המונעת ממנו להתקרב אליה ולקיים אתה יחסי האישות.

הבעל טען בפנינו שלא היו מספיק יחסי אישות עם אשתו, וטען שאשתו הדירה אותו מיחסי אישות עמה תקופה ארוכה, ולמרות שהוא רצה בכך. כלומר היו לטעמו פחות מדי יחסי אישות. אולם לא נשמעה מפיו טענות של דחייה אישית נפשית ממנה כאישה.

ייתכן שנמאס לו מהמצב, ועל כן התרחק ממנה גם פיזית. אולם לא טען בפנינו טענות שמשמעותן העמוקה, שמאוסה בעיניו ואינו יכול להתקרב אליה או שמרגיש דחייה בעניין יחסי האישות.

האישה הודתה שהחל מהחודש התשיעי להריונה היה לה קשה לקיים יחסים עד שלושה חודשים לאחר הלידה שאז חזרה לחדר השינה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתשובות הרשב"א (המיוחסות לרמב"ן סימן קלח) כתב בעניין זה:

"האומרת מאיס עלי אינה צריכה לתת טעם ואמתלא לדבריה מפני מה הוא מאוס בעיניה, לפי שכשם שהדעות במאכל כך הדעות באנשים ונשים, וזו שאומרת שהוא מאוס בעיניה ואינה רוצה בו ובכתובתו שומעין לה להתנהג עמה כפי הדין שנאמר עליה בגמרא."

כלומר בתביעת גט מחמת עילה של מאיסות צריכים לשמוע בטענות הבעל קול של דחייה עמוקה מהאישה, טענה שלא נשמעה בתיק שבפנינו.

התוספות רי"ד (כתובות סד ע"א) כתב במפורש:

"אבל אמרה מאיס עלי וכו' לא כייפין לה על ידי הפסד כתובתה, אלא מניחין אותה במרדה, דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן, ואפילו אישה כשרה אי אפשר להבעל לשנאוי לה, ואף על פי שאין שום מום ניכר בו, הרבה פעמים אישה מואסת בבעל ואף על פי שאין שום מום ניכר בו, וזה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאוי לו ונתעב עליו, ואין שום דרך כאן לכפיה כי אם לעשות דרך בקשה ולפתותה אולי תחשוק בו, ואדרבה אם היינו יודעים בוודאי שטענתה אמת, שהוא מאוס בעיניה ולא נתנה עיניה באחר היינו כופין הבעל להוציא כי הך דתנן לקמן בפרק המדיר ואלו שכופין אותן להוציא מפני שהוא מאוס בעיניה ואין האישה יכולה לסבול שתבעל לו, אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה שכיון שאין אנו רואים בבעלה באותן המומים, יש לומר שמא עיניה נתנה באחר, ומשום זה היא אומרת כך לפיכך אין כופין הבעל להוציא, מכל מקום גם היא נמי אין כופין להפסיד כתובתה דשמא טענתה אמת דלב יודע מרת נפשו".

המהר"א ששון (סימן קפו) חקר בכך והסתפק האם טענת מאיס עלי צריכה להתבטא בסלידה נפשית מצד האישה לחיות חיי אישות עם בעלה, או שאין מאיסות האישה בבעלה קשורה בהכרח בחיי האישות שביניהם ודי בכך שהאישה אינה מעוניינת להמשיך לחיות לצד בעלה וזה לשונו:

"וזה עיקר דברי הספק הוא אי בעינן 'מאיס עלי' מחמת בעילה או לא, כי הנה הרמב"ם (בפרק יד מהלכות אישות הלכה ח) כשבא להזכיר דין 'מאיס עלי' כתב שואלים אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי, נראה מתוך דבריו המדוקדקים בכל מקום שכוונתו לאמר דמה שאמרה הגמרא (כתובות סג ע"ב) 'מאיס עלי' היינו שתהיה טענתה שאינה יכולה להיבעל לו מחמת מיאוס, וכמו שמתוך דקדוק תיבת 'מאיס עלי' כבשר חזיר אבל אם לא הייתה טענתה מחמת מיאוס הבעילה, לא היא טענת 'מאיס עלי'. ואף שתאמר 'איני רוצה בו או שנאתיו או לא יקרא בעלי' [...]. אין מורים אלו הלשונות על טענת 'מאיס עלי'.

ויש עוד מעט ראיה על זה מדקאמר בגמרא הכי דמי מורדת אמר אמימר אמרה בעינא ליה ומצערנא ליה. אבל אמרה 'מאיס עלי', כייפין. ואם איתא דכל שאינה רוצה בו, היא כטענת 'מאיס עלי' אמאי שנתה הגמרא מלשונו הא דקאמר בעינא ליה [...] הוי ליה למימר אבל אמרה לא בעינא ליה [...]. ומדנקט לישנא ד'מאיס עלי' משמע דבדווקא נקט ליה.

ואפשר לומר גם כן להיפך ד'מאיס עלי' הוא פירוש שנאתיו איני רוצה בו [...] דהיינו 'מאיס עלי' היינו שנאתיו וכמו שמצינו להרמב"ם עצמו שסיים בלשונו שם ואמר שאינה כשבויה שתבעל לשנאוי לה ולא אמר למאיס עליה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ויש עוד ראייה ממה שכתב בטור בשם רבנו מאיר מרוטנבורג שכתב שהיה דין דין "מאיס עלי" כשלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו (הובא ברמ"א סעיף ג). הרי אף על פי שלא הייתה המאיסות מחמת הבעילה, רק מאיזה דבר נכון ומתקבל סגי [...] ועוד ראייה מדברי הרא"ש בפסקים (כתובות פרק ה סימן לה).

והוא מסיק שם :

"כל זה אני מסופק בנידון דידן ולא מצאנו בשום מקום מהפוסקים הכרח גמור ולא אפילו מקצת הכרח בשום צד מהצדדים הללו ואפשר שהם הניחוהו לרוב פשטותו. ומכל מקום המכוון אצלי שכל שאינה רוצה בו, ואומרת 'שנאתיו לא יקרא עוד בעלי, הויא 'מאיס עלי'."

בשולחן ערוך (אבן העזר סימן עז ס"ק ב) נפסק:

"האישה שמנעה בעלה מתשמיש היא הנקראת מורדת ושואלין אותה מפני מה מרדה 'אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להיבעל לו מדעת'."

וברמ"א (שם):

"ודווקא שמבקשת גט בלא כתובה אבל אם אומרת יתן לי גט וכתובתי חיישנין שמא נתנה עיניה באתר ויש לה דין מורדת דבעינא ומצערנא ליה.

ובשולחן ערוך (שם): "אם רצה הבעל לגרשה אין לה כתובה כלל [...]"

וברמ"א (בסעיף ג):

"אבל בנותנת אמתלא לדבריה [...] כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נוטלת כלום ואפילו תפסה צריכה להחזיר [...]"

מפשט לשון השולחן ערוך משמע, שהמאיסות מותנית בריחוק מיחסי אישות בדווקא.

והנה מצינו ברבותינו האחרונים שתלו גם כן את דין מאיס עלי בחיי האישות דווקא כפשט לשון הרמב"ם והשולחן ערוך.

הגאון רבי דוד פרידמן רבה של קרלין מגדולי רבני ליטא מלפני כמאה וארבעים שנה כתב ב"יד דוד" (פסקי הלכות אישות פרק יד עמוד ה) שטענת מאיס עלי נוגעת רק אם המאיסות מונעת חיי אישות והוא מסביר בטוב טעם את הטעם והסברה של הלכה זו וזו לשונו:

"עיקר הגירושין משום שאינה יכולה להיבעל לו וכלשון הירושלמי (בפ"ב דגיטין ה"ט) אם מפני ריח הפה כופין מפני חיי נפש לא כל שכן הרי דעיקר הכפייה היא משום שאינה יכולה לסבול ריח הפה שלו להיות עמו בצוותא דאישות [...] והא דמאמינים אותה [...] יש לומר דהוי העזה גדולה להעזי כל כך בבעלה ולומר לו ששונאת אותו שנאה עזה כזה שאינה יכולה להיבעל לו מדעתה בשום פנים [...] והא משכחת לה שמוכרח לגרשה באופן שיהיה שנוי לה וגועל נפש להיבעל לו [...]"

בספר היכל יצחק להגריא"ה הרצוג (חלק א סימן ב אות ה) כתב בצורה דומה:

"דמאיס עלי הוא לא רק ענין של שנאה סתם, אלא 'בחילה נפשית להיבעל לגוף זה', והוא סוד מסודות הנפש ובזמנינו גילו הרופאים מחלה הידועה בשם מחלת המגע, והיינו שמסיבה שאי אפשר להתחקות על טיבה, בן אדם נפשו סולדת מלנגוע בבן אדם ידוע או בחפץ ידוע."

בשו"ת ציץ אליעזר (כרך טו סימן מו) כתב גבי טענת מאיס עלי וזו לשונו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ואולי סיבת מאיסותה בו היא זאת מפני שהתבוננה ורואה את עצמה יותר מפותחת ומלומדת ממנו בהיות מורה לכמה מקצועות, והוא רק פקיד [...] אבל אין כמובן בטענה ובעילה כזאת בכדי להעניק לה דין של מאיס עלי [...]"

ומוסיף אחר כך :

"שאפילו לדעת הרמב"ם (בפרק יד מהלכות אישות ה"ח) שפוסק דאם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו לגרשה [...] אין זה כי אם 'דווקא היכא שטוענת המאיס שלה [...] אינסטיקטיבי' (לא מלאכותי) וכפי שמצינו בתוספות רי"ד בכתובות (דף סד ע"א) דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן, ואפילו אישה כשירה אי אפשר להיבעל לשנאויה לה, ואף על פי שאין שום מום ניכר בו, וזה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאויה לו ונתעב עליו [...] יעויין שם ולמורדת מסוג זה הוא שנתכוון גם הרמב"ם לפי שאינה כשבויה תבעל לשנאויה לה [...] אבל האישה שמביאה על עצמה ברצון, או מסיבה צדדית מלאכותית למאוס בבעלה [...] על כגון סוג מורדת כזאת מסתבר שגם הרמב"ם יודה שאין כופין אותו לגרשה, ובנידונו לדעתי סוג המאיס עלי שטוענת האישה הוא מסוג אחרון זה וגם הרמב"ם יודה שאין כופין אותו לגרשה עבור כן."

בפסקי דין רבניים (חלק יא עמוד 67) מצאתי שיטה שלישית שכתב הרה"ג נסים בן שמעון שליט"א המחלקת בין "מאיס עלי" לעניין 'כפיית גט' דאז בעינן סלידה מאישות ל"מאיס עלי" הנוגע לחיובי ממון, ובכהאי גוונא סגי "מאיס עלי" מתוך שנאה וזה לשונו :

"וראיתי בנתיבות משפט (אלגאזי) על רבנו ירוחם (נתיב כג חלק ח דף ר"ז) שהביא דברי המהר"א ששון הנ"ל והוסיף וכתב, שבאמת כן נראה דעתו ומה שכתב לדחות מדברי מהר"מ הוא יישוב, וכך כתב :

'הרמב"ם דסבירא ליה דכופין בטענת מאיס עלי דקדק וכתב דדווקא כשאומרת שאינה יכולה להבעל לו מחמת מאיס עלי דקדק וכתב 'דדווקא כשאומרת שאינה יכולה להבעל לו מחמת מאיסות דבכהאי גוונא כופין להוציא ולגרש מיד', כמו שכתב בסוף דבריו, שאינה כשבויה חרב שתבעל למי ששנאויה לה, אבל אם מאסה בו מחמת שמכלה הממון וכיוצא בזה אין טענתה מספקת לכופו לגרש, אבל מהר"מ אזיל לשיטתיה דבכל עניין אין כופין אותו, והתם לעניין ממון קאי שהיה דן בטענת מאיס עלי כדינא דמתיבתא בכל טענה שתטעון ותתן אמתלה לדבריה מפני מה מאסה בו, או שלא הולך בדרך ישרה או שהיה מכלה הממון וכיוצא בזה, היה דן דינא דמאיס עלי לעניין הממון'.

וכך כתב במהרימ"ט (חלק ב אבן העזר סימן מ):

'[...] ואם היינו באים לדון דינא דמאיס עלי כדברי הרמב"ם, היה עלינו לחקור הדבר היטב שיהא ברור וניכר לנו שאי אפשר לה להיבעל ברצונה לו שהוא מאוס בעיניה [...]'

מפורש בדבריו שהבין בדעת הרמב"ם בטענת מאיס עלי, היינו שאינה יכולה להיבעל לו מחמת מאיסות בו. וכך יש להבין דברי התוספות רי"ד (כתובות סד ע"א דיבור המתחיל "אבל אמרה מאיס עלי) עיין שם, ולפי האמור בנידון דידן שלא טען טענה כזו, הרי שאין מקום לקבל דבריו כלל."

כלומר הוא מחלק בין טענת מאיס שאי אפשר לה להיבעל ברצונה לו שהוא מאוס בעיניה דבכהאי גוונא כופין להוציא ולגרש מיד, אבל אם מאסה בו מחמת שמכלה הממון וכיוצא בזה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אין טענתה מספקת לכופו לגרש, אבל מהר"מ אזיל לשיטתיה דבכל עניין אין כופין אותו, והתם לעניין ממונא קאי שהיה דן בטענת מאיס עלי כדינא דמתיבתא לעניין הממון.

לסיכום, בנידון דידן לא שמענו מדברי הבעל טענת מאיסות ודחייה נפשית מתשמיש, אלא טענת מאיסות ושנאה שנבעה לדבריו מהתנהגותה של האישה מהיותה אשת ריב ומדון. טענה שכאמור הוכחה על ידי האישה. האישה טענה בדיון, שהבעל איש ריב ומדון ומשום כך במקום עבודתו הקודם [...] לאחר שרב והתווכח עם אנשים רבים, לבסוף נאלץ לעזוב שם. על כן, לדעת פוסקים רבים גם משום כך אין בפנינו עילת "מאיס עלי" המחייב את האישה בגט.

מצאנו שבמקרים קיצוניים יש שכפו על הבעל גט בטענת מאיס עלי באמתלה מבוררת

מאחר והרחבנו בנושא "מאיס עלי" נציין, שמצאנו בפוסקי זמנינו שצירפו כסניף את טענת מאיסות גמורה, ובמקרים נדירים וקיצוניים מאד פסקו לכפות בגט בעל שאשתו טוענת מאיס עלי באמתלה מבוררת.

הגאון הגדול רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בתשובה משנת תשי"ח (יביע אומר חלק ג חלק אבן העזר סימן יח אות ד) דן באישה צעירה שהשיאוה עם זקן אשר לא הסכימה להינשא לו ואביה השיאה בתיומן בעל כורחה וכן הבעל הפלה בה את מכותיו וברחה ממנו, וחייב בגט מדין אישה האומרת "מאיס עלי" ונותנת אמתלה מבוררת לדבריה, ואחר שאסף את דברי הפוסקים, ומצא גם פוסקים רבים כשיטת הרמב"ם (אישות יד, ח) שפסק שכופין אותו לגרש בטענת מאיס עלי, ומסיק שכאשר יש לה אמתלה ברורה ומפורסמת יש לכופף את הבעל לגרשה, וזה לשונו:

"ואם כן כשהאמתלה ברורה ומפורסמת שעל כל פנים על פי הרוב דבריה אמתיים שפיר אזלינן בתר רובא לכופו להוציא [...] ומכל שכן שיש כאן ספק ספיקא, שמא הלכה כהרמב"ם שכופין אותו לגרש בטענת מאיס עלי, מעיקר הדין, ואפילו בלא אמתלה ברורה. ואם תמצי לומר שאין כופין מעיקר הדין בכיוצא בזה, שמא נתנה עיניה באחר, שמא אם יש אמתלה ברורה לדבריה שנסתלקה חששא זו שפיר כופין להוציא. ואם תמצי לומר שגם בזה אין כופין מעיקר הדין, שמא הלכה למעשה יש לפסוק כמו שכתב הרי"ף (פרק אף על פי) בשם בי דינא דמתיבתא דתקינו דיהיב לה גיטה לאלתר, ורצונו לומר על ידי כפייה, וכמו שכתב מהר"ם מרוטנבורג [...] והנה אף על פי שהספק ספיקא הנ"ל אינו מתהפך וידוע מה שכתב בשו"ת הריב"ש (סימן קצב) בשם התוספות דבעינן ספק ספיקא מתהפך לכל צד [...] מכל מקום רבו האחרונים שהסכימו לפרי חדש (יורה דעה סימן קי) שהעלה דלא בעינן ספק ספיקא המתהפך [...] ועוד שאפילו להסוברים דבעינן ספק ספיקא מתהפך הני מילי בתרי ספיקי אבל בג' ספיקות כבנידון דידן אין צריך מתהפך [...]"

וכן הוא שם בסוף התשובה (חלק ג אבן העזר סימן כ אות לד):

"המורם מכל האמור, שהואיל ומצאנו חברים רבים גדולים ועצומים מרבותינו הראשונים דסבירא להו כשיטת הרמב"ם ז"ל שכופין את הבעל לגרש בטענת מאיס עלי, וכן תיקנו רבנן סבוראי בבי דינא דמתיבתא, ונהגו בתקנה זו עד סוף זמן הגאונים קרוב לשש מאות שנה, ועשו מעשה רב לכופף את הבעל להוציא בטענת מאיס עלי, אף על פי שרבים מהפוסקים אינם סוברים כן, וגם מרן בשולחן ערוך סובר שאין כופין – מכל מקום כשיש עוד צירופים להקל שפיר סמכינן על זה הלכה למעשה ובייחוד לבני תימן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שאינם זזים מהוראות הרמב"ם [...] וכבר נהגו בארצותם לכוף את הבעל לגרש בטענת מאיס עלי כדעת הרמב"ם [...]

וכן כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ד סימן כא, וראה גם בדבריו חלק ה סימן כו אות ד) שאחר שהאריך בדין "מאיס עלי" סיכם:

"יש כר נרחב לדון בדבר כפייה לגרש במקום שישנו בטענת המאיס עלי אמתלא מבוררת, ובית הדין רואה צורך השעה לכוף את הבעל לגרש כדי שלא תצא האישה לתרבות רעה."

לעומת זאת הגר"ה קוק זצ"ל (עזרת כהן סימנים נה - נו) חולק וסובר דאין לכוף בעל לגט בטענת מאיס עלי אלא מחייב בגט בלבד.

הוא דן באישה הטוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת וכתב שם דאינה מפסידה את מזונותיה שכן היא אנוסה בדבר ואין לקונסה, ועוד שבכהאי גוונא הוא מחויב לגרשה, וממילא כאשר אינו מגרשה זכאית היא למזונות מדין מעוכבת. וכלשונו בנוגע לחיוב לגרש:

"שאף על פי שאין אנו רשאים לצאת מגדרן של רוב הפוסקים החולקים על הרמב"ם ורש"י ורשב"ם דסבירא להו כוותיה דכופין לגרש במאיס עלי, ודבריהם מובנים מאוד היכי דאיתנהו טענות חשובות ומכריעות מצד האישה, כנידון דידן, 'מכל מקום מפני חומר אשת איש אין אנו נוהגים לכוף לגרש', אבל מכל מקום מאחר שמצד הדין חייב הוא להוציא מתחת ידו, כסברת הרמב"ם שלא תהיינה בנות ישראל כשבויות [...]"

בבית הדין הגדול (תיק מספר 819158-3 בהרכב הרבנים הרב הראשי הגר"י מצגר, הגר"ח איזירר והגר"א שרמן שליט"א) אף לא חייבו בגט וכך כתבו:

"עיון בפסקי הדין של גדולי וחשובי דיני בתי הדין מלמדנו שאין לחייב הבעל לגרש בטענת מאיס עלי ואפילו בנותנת אמתלא לדבריה."

והוסיפו שם:

"לאור כל האמור אין מקום לחייב את הבעל ליתן גט פיטורין לאשתו מכוח טענת מאיס עלי שנתבררה. אולם כפי שעולה מכל פסקי הדין של גדולי הדיינים ופסק הדין של בית הדין האזורי נשוא הערעור שקבלו את פסיקתו של הרבנו יונה בשיטה מקובצת כתובות כנ"ל, שבית דין מודיעים לו שמצווה עליו לגרשה ונותנים לו עצה שיגרש [...] הרי שרק במקום שיש חיוב חכמים לגרש מותר לקרותו עבריינא, אבל בטענת מאיס עלי אפילו מבוררת שאין חיוב על כן בנדון דנן לא שרי למקריא עבריינא."

לסיכום, לעניות דעתי בנידון תיק זה קשה להחיל על האישה בתיק דידן דין של הלכות מורדת של 'מאיס באמתלא מבוררת' וזאת משום הסיבות המצטברות:

א. במהלך הדיונים הבעל לא טען טענות על מאיסות שמשמעותן דחייה נפשית מחיי אישות עם האישה. נחלקו הפוסקים האם טענת "מאיס עלי" מתקבלת רק כאשר המאיסות היא בהקשר של דחייה נפשית מחיי אישות עמה, או שניתן לטעון "מאיס עלי" גם כאשר מדובר בדחייה בהקשר של שנאה לאישה. לדעת פוסקים רבים תנאי הוא שהמאיסות תנבע מדחייה נפשית מחיי אישות עמה.

ב. לאחר שהבעל קשר קשרים עם אישה אחרת ובהמשך עבר להתגורר עמה, הוא הופיע בפנינו וטען לראשונה טענות על מאיסות מאשתו, מצב שפוגם בנאמנותו בטענת "מאיס עלי" ואין כאן אמתלה מבוררת לעיני בית הדין הרחבנו על כך לעיל ונימקנו זאת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. ציטטנו לעיל פוסקים רבים הסוברים שלאחר חרם דרבנו גרשום אין לחייב אישה בגט בטענת "מאיס עלי".

חוסר תקווה לקיום חיים משותפים האם מהווה עילה לחיוב בגט?

ענה נבוא לדון לחיוב מחמת עילה הנוספת שמועלית בתיקים מעין אלו. והיא הפירוד הממושך וחוסר תקווה לחיים משותפים.

הצדדים פרודים מזה שנתיים וחצי.

בבית המשפט הוגשה זה מכבר על ידי הבעל תביעה לפירוק שיתוף.

האישה הסכימה לנהל משא ומתן בענייני הרכוש, שבסופם הצדדים מתגרשים. האישה צירפה מסמכים והוכיחה שהבעל מנהל קשרים ויחסי מין עם נשים רבות במשך שנים רבות. ומזה זמן מתגורר עם הגברת א'.

לכאורה כל זה מוכיח שסביר מאד וכדרך הטבע, גם האישה אינה מעוניינת בשלום בית. משכך הנישואין הגיעו לדבריו לסיומם, וכפי שיש המגדירים זאת כיום כ"מות הנישואין".

בבואנו לדון מחמת עילת גירושין זו – הפירוד וחוסר התקווה לחיים משותפים, אכן מבחינת זמן הפירוד, מדובר בפרידה ממושכת ובזמן משמעותי. אולם לאור הסבריה של האישה ותקוותה המובעת בפנינו לשלום בית, ומאחר וביניהם בן משותף בשם י', והתנהלותו ההפכפכית של הבעל טרם עזיבתו את הבית, אנו לא מוציאים מכלל היתכנות ואפשרות שאכן בבוא היום הבעל ייטוש את חברתו, ואולי אף ישוב לאשתו.

כמו כן אנו סבורים, שבירור זכויות רכושיות של מי מהצדדים או משא ומתן רכושני בין עורכי דין, לא מקים כשלעצמו עילת גירושין. אין בהסכמתה לנהל משא ומתן, משום עילה לחייבה בגט.

להלן נבדוק ונצטט מספר פסקי דין שמתייחסים לטיעון – חוסר תקווה לחיים משותפים.

בפסקי דין רבניים (חלק א עמוד 162 לרבנים ש.מ. אזולאי א.י. וולדנברג י. קאפח זצ"ל) נכתב:

"ברם אמתלה זו של חוסר תקווה לחיים משותפים אין בה כדי להטיל חובה על האישה לקבל גט פיטורין, כל זמן שלא הוכח בהוכחות מספיקות שהאישה אשמה בהפרעת שלום הבית עד כדי כך שיש לה דין מורדת, או בדומה לזה אמתלה ברורה שהאישה נמאסה עליו, וזאת לא הצליח הבעל להוכיח ולבסס על עובדות ממשיות. אם נבוא להסתמך על טענות סתמיות כאלה של חוסר תקווה לשלום, כל בעל שירצה להפטר מאשתו יגרום למריבות ביתיות ויזניח את אשתו לכמה שנים ואחר כך יבוא וידרוש גט פיטורין בטענה כי אין סיכויים לשלום, וכבר מצינו בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן קמה) שנשאל על דבר אחד שמאס באשתו אחרי היותו עמה כחמשה חדשים באומרו שהיא אשת מדנים ומקללת אותו ואת יולדיו ומבזה אותו וכבר עברו ארבע עשרה שנה [...] ודון מינה גם לנידון דידן שאין טענות מבוררות ומבוססות, ובפרט שמתשובתה החיובית של האישה באחרונה לתנאי השלום העיקריים שהציע בעלה מי"ט בסיוון תשי"ג, יש מקום לחשוב שאמנם פני האישה על כל פנים כעת לשלום. ואולי אחרי הסבל הרב של הפירוד הממושך השלימה האישה בדעתה להשלים בכנות ולהסתגל לתנאי השלום היסודיים שבעלה הציע בהצהרתו האחרונה, ורק לא יכלה להסכים לכמה מהתנאים שאינם מתקבלים כלל על הדעת ובאים רק

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכדי להצר צעדי האישה, ואולי גם בכוונה מחושבת מראש בכדי שלא תסכים לשלום.

בפד"ר (חלק ט עמוד 211 מביה"ד הגדול להרה"ג, גורן, קאפח, ואליהו זצ"ל) נכתב:

"והנה ראיתי רבים מסתמכים על מה שכתב בספר חיים ושלום להגר"ח פאלאג'י (חלק ב סימן קיב), לאחר שדן בזוגות שהרבה זמן נפרדים זה מזו ונראה לבית דין שאין להם תקנה, כתב שם הגר"ח פאלאג'י כדלהלן:

'אלא דברך כלל אני אומר כל שנראה לבית דין שהיה זמן הרבה נפרדים ואין להם תקנה. אדרבא צריך השתדלות הרבה להפרידם זה מזו ולתת גט, כדי שלא יהיו חוטאים חטאים רבים אחד האיש ואחד האישה [...] והנני נותן קצבה וזמן לדבר הזה. דאם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו, כבר נלאו לתווך השלום ואין להם תקנה, ימתינו עד זמן ח"י חודשים ואם בינם לשמים נראה לבית דין שלא יש תקוה לשום שלום ביניהם, יפרידו הזיווג ולכופם לתת גט עד שיאמרו רוצה אני כדבר האמור, ותמצא מה שכתבתי בזה בספר החסידים'.

אף על פי שבבית הדין הרבני הגדול הסתמכו באחד הפסקים על דבריו של הגר"ח פאלאג'י בזה, קשים הם דבריו מאוד מצד עצמם, מכיוון שאינו מבחין בין כשמדובר לכוף את האישה לגט ובין לכוף את הבעל לתת גט, כי לכוף את האישה לקבל גט אין בזה איסור לכאורה לפי הגר"ח פאלאג'י השייך לעדות המזרח שלא קבלו עליהם את החרם דרבנו גרשום, וגם אינו דן שם לא בחרם דרבנו גרשום ולא בדין השבועה, אם לא מקבל בעת הנישואין שלא לישא אישה על אשתו, אז בוודאי שרשאי בית הדין לכוף האישה לקבל גט.

ברור אפוא שאין להסיק מתשובה זו של הגר"ח פאלאג'י שבסוף ספר חיים ושלום (חלק ב סימן קיב) שום מסקנה הלכתית חדשה בדבר כפייה לגט, בין כאשר מדובר על כפיית האישה לדין שקבלנו את החרם דרבנו גרשום, ובוודאי שאין לדון על פיו כאשר מדובר על כפיית הבעל לתת גט רק על סמך המחלוקת שיש בין בני הזוג ונראה לבית הדין שלא יש תקוה לשום שלום ביניהם, שאז לפי דברי הגר"ח פאלאג'י יפרידו הזיווג ולכופם לתת גט. זה תמוה מאד ואין לפסוק כך אפילו לכוף את האישה לגט, כל שאין נימוקים אחרים מצד ההלכה שכופין אותו לגרש או אותה לצאת, כפי שמבואר בשולחן ערוך ובפוסקים. ואין לדיין אלא מה שענינו ראות. ולכן לא נצרף שיטה זו לנימוקי פסק דינו, אלא אם כן דינה כמורדת, או שאומר מאוסה עלי ויש סיבה מבוררת לכך, וגם רגליים לדבר שטענתו אמת, שאם בנוסף על כך חיים בנפרד זה מזו כמה שנים ואין תקוה לשלום בית מחמתה שאז כופין אותה לקבל גט, או שמתירין לו לישא אחרת אם היא מסרבת לקבל גט."

גם בפד"ר (כרך יג עמוד 361) דנו בדברי הגר"ח פאלאג'י ושם הובאה תשובת הרה"ג א.י. וולדינברג והסכימו עמו הרה"ג קולייץ ושפירא זצ"ל בבית הדין הגדול ונדפס גם בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יז סימן נב), תשובה זו דנה בחידושו של הגר"ח פאלאג'י זצ"ל וזו לשונה:

"אמנם מצינו להגר"ח פאלאג'י ז"ל בספרו שו"ת חיים ושלום (חלק ב סימן קיב) שכתב אודות אם קורה מחלוקת ממושכת בין זוג כדברים האלה:

והנני נותן קצבה וזמן לדבר הזה, דאם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו וכבר נלאו לתווך השלום ואין להם תקנה ימתינו עד זמן ח"י חודשים ואם בינם לשמים נראה לבית הדין שלא יש תקוה לשום שלום

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביניהם יפרידו הזוג ולכופם ליתן גט עד שיאמרו רוצה אני כדבר האמור ותמצא כמו שכתב בספר החסידים.

ולפי זה היה מקום לכאורה גם לכגון נידוננו שכבר עברו שנים כה רבות שאין שלום בין הזוג לחייב משום כך את האישה לקבל גיטה, וכפי שכבר השמיעו בכזאת בפנינו בכמה וכמה מקרים טוענים רבניים שידעו או ששמעו מתשובה זאת של הגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל.

אבל אין בזה בכדי סמיכה, וערבך ערבא צריך, ואחרי בקשת המחילה, הגר"ח פלאג'י ז"ל יחידאה הוא בדעתו זה, ודבריו תמוהים, כי אפילו במקרים של טענות חמורות שיש בהם ממש מצינו שנפסק להלכה שמגלגלים את הזוג שנים על שנים ולא כופין לא אותה ולא אותו לגרש, יעוין לדוגמא ברמב"ם (בפרק טו מהלכות אישות הלכה טו), ואבן העזר (סימן עז סעיף ג וסימן קנר סעיף ז), ועוד, ומכל שכן כשאין כל עילה בדבר, והמפורסמות אין צריכים לראיה עד כמה שרבותינו ז"ל בכל הדורות חרדו שלא להגיע לידי החלטת כפייה לגט פיטורין.

באשר שלא מצינו בכזאת לכופף לתת או לקבל גט פיטורין בגלל חילוקי דעות קטטות ומריבות ממושכות בין איש לאשתו, אשר אין בסיס בהלכה לחייב עבור מריבות כאלה בגט פיטורין, ורק בגלל 'שלא יש תקוה לשום שלום ביניהם'. מסתבר הדבר לומר כי גם הגאון הגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל לא כוון בדבריו לכפייה כמשמעו, אלא המכוון שבדבריו בזה הוא שיסובכו את פני הדברים שיסכימו לכך, ולזאת היא כוונתו במה שכתב בלשון "עד שיאמרו רוצה אני" היינו עד ששניהם יסכימו כבר להיפרד זה מזה בגט פיטורין (וממה שכתב כן גם בנוגע לבעל נראה לעניות דעתי בזאת שהכוונה גם בנוגע לאישה, דאחרת הרי בנוגע לבעל ישנו חשש לגט מעושה).

גם ניתן לומר שהמכוון בדברי הגאון רבי חיים פלאג'י שם הוא רק היכא שלמעשה בגלל המריבות שביניהם שני בני הזוג גם יחד אינם מסכימים להזדקק זה לזו לחיות חיי אישות וכדוכותב בלשון 'ואם בינם לשמים', וזאת היא גם הראיה שמביא שם מספר החסידים שהמדובר היכא שלא יכול להזדקק עם אשתו וכו' כמוזכר גם בבאר היטב (אבן העזר סימן קיט ס"ק ב), וככה המדובר גם בשו"ת מהרשד"ם (בחלק אבן העזר סימן קג) שמסתייע ממנו החיים ושלום בתחילת דבריו שם. אבל היכא שצד אחד מוכן לחיות עם משנהו, ורק השני אין רצונו בכך, בכל כהאי גוונא יודה גם הגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל שאין כל מקום לחיוב וכפייה לגט פיטורין כל שאין כל עילה ממשית לדרישה זאת. ובנידוננו המדובר שהמערער אין רצונו לכך, והאישה דורשת עד היום שלום בית כנה, ובקשה מאתנו מאד שנעשה את הכול למען שלום בית.

על כל פנים איך שלא יהיה אין כל מקום לבוא ולהסתמך על הדברים כפשוטם האמורים בדברי הגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל ולדרוש עבור כך שיפסקו הלכה למעשה לחייב צד מן הצדדים להפרד בגט פיטורין בגלל קטטות ומריבות שאין כל בסיס בהלכה לחייב עבורם פירוד בגט פיטורין.

גם בפד"ר (כרך ז עמוד 109) כתבו הרבנים הגאונים רוזנטל הדאיה רקובר זצ"ל:

בנוגע לעילה א' כבר פסקנו כמה פעמים שאפילו אם אין סיכויים לחיי שלום אין לחייב הצד שכנגד לקבל גט אם הוא אינו אשם במצב שנוצר.

הגאון הגדול הרב עובדיה יוסף זצ"ל בפסק דין משנת תשי"ח בשו"ת יביע אומר (חלק ג - אבן העזר סימן יח אות יג) הסביר את דברי הגר"ח פלאג'י שהכוונה לכפייה במילים וזה לשונו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באמת שאפילו לדעת הפוסקים דסבירא להו שאין כופין אותו להוציא בטענת מאיס עלי, יש אומרים שמצווה מוטלת על הבעל לגרשה, ומכל שכן כשיש חשש שעל ידי השהייתו תצא לתרבות רעה. וכדאשכחן בשיטה מקובצת (כתובות סד ע"א) שכתב וזה לשונו, כתב רבינו יונה ז"ל דאף על גב דאין כופין לתת גט באומרת מאיס עלי, היינו כפייה בשוטים, אבל בית דין מודיעין לו שמצווה עליו לגרשה, ונותנין לו עצה שיגרשנה, ואם לא יגרשנה הוי בכלל מאי דאמרינן (שבת דף מ ע"א) האי מאן דעבר אדרכנן שרי למקריה עבריינא. ורבנו תם ז"ל היה אומר שאפילו זה לא נאמר לו אלא שאם ימלך בית דין נותנין לו עצה לגרשה לאלתר עד כאן. והרמ"א בהגהה ביורה דעה (סימן רכח סוף סעיף כ) כתב שהאומרת מאיס עלי חייב להוציא. והעיר הטורי זהב (שם) דהיינו לדעת הרמב"ם, אבל לא קיימא לן הכי באבן העזר (סימן עז) ע"כ. ולפי האמור דברי הרמ"א יש להם על מה שיסמוכו, הוא רבינו יונה הנ"ל. וכן העיר ידידי הגרא"י וולדינברג שליט"א בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ה סימן כו אות ד), מדברי הנודע ביהודה קמא (חלק יורה דעה סימן סח), שמביא דברי הרמ"א הנ"ל לפסק הלכה ותומך בה יסודותיו, אלמא שיש לשיטה זו מקום להשתמש בה בכל עת מצוא לפי העניין ולפי צורך הזמן והשעה בהתאם למסיבות, והכל לפי ראות עיני הדיין עד כאן תוכן דבריו. וגם אני בעניי אומר שבזה הזמן דאחסור דרי בארצות החופש והדרור ואיש הישר בעיניו יעשה, ורבתה החוצפה בעולם, והניסיון הורה שכאשר עוזבות את בעליהן בטענת מאיס עלי, ואשתהווי אשתהו מבלי לפטרם בגט, הולכות ויושבות עם גברים אחרים, וגם בוש לא יבושו גם הכלם לא ידעו. ומרבין ממזרים בעולם. ובכהאי גוונא אמינא קלקלתן תקנתן [...] ומכל שכן כשהיא צעירה ויש חשש ממשי שתצא לתרבות רעה, ואין סיכויים כל כך שתחזור לבעלה. שנראה שהרוצה לעשות מעשה לכופו להוציא יש לו על מה שיסמוך [...] והכל לפי העת והזמן. וכן ראיתי לגדול הדור האחרון הגאון רבי חיים פלאג'י בשו"ת חיים ושלום (חלק ב סימן לה), בנידון בעל נכפה, שדעת כמה פוסקים ומרן הבית יוסף שאין לכופו להוציא, וכתב, 'דמכל מקום לכולי עלמא אין כופין את האישה לדור עמו. ולכן כל שעברה שנה או שנתיים לכל היותר מיום שנפרדו זה מזו, נראה דכופין אותו לגרש. דאיכא תרתי, לאיש שלא יוכל לעמוד בלא אישה (וכל היכא דאגיד בה לא יהי ליה איתתא אחריתי). וגם לאישה עצמה שאינה יכולה לעמוד בלא איש. וכל שכן היכא שהיא ילדה דחיישינן דילמא נפיק מינה חורבה, בהיותה אסורה בכבלי העיגון, ופוק חזי כמה הקילו הפוסקים בעיגונא דאיתתא, ובפרט כשהיא צעירה, עד שהפריזו לומר דסמכינן על סברא יחידאה. וכל שכן שהחיוב מוטל על כל דייני ישראל להקל בזה, כדי שלא יבאו לידי תקלה מצד האיש ומצד האישה' עד כאן תוכן דבריו. והוא אילן גדול שראוי לסמוך עליו. כל שכן בזמנינו זה. והוא הדין בכל נידון שאפשר לצרף מחלוקת הפוסקים, לבד טענת מאיס עלי, דעבדינן עובדא להקל. ועיין עוד בשו"ת חיים ושלום (חלק ב סימן קיב). 'שאם יש מחלוקת בין איש לאשתו והאישה רוצה להתגרש והבעל מסרב, יש לתת זמן וקצבה לדבר, ואם המתינו עד י"ח חדשים וכבר נלאו לתווך השלום ואין להם תקנה, ונראה לבית דין שאין תקנה להשלים ביניהם, יפרידו הזוג, ויכופו אותו לתת גט עד שיאמר רוצה אני. כל זה כתבתי לכבוד השם יתברך ותורתו' עד כאן תוכן דבריו. **ואפשר דלאו כפיייה בשוטיין קאמר, אלא בדברים למקרייה עבריינא וכדומה. וכדעת רבינו יונה והרמ"א הנ"ל.**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיטת הגר"ש דיכובסקי בנידון, והוכחתו מדברי רבנו ירוחם כי פירוד ממושך מהווה עילה לחיוב בגט

הגאון הרב שלמה דיכובסקי שליט"א בספרו לב שומע לשלמה (בסימן ז) מנסה לעשות סדר בפסיקותיו ובפסיקות בתי הדין הנוגעות לטענת "מאיס עלי", וחוסר תקוה לחיים משותפים.

לדבריו פסק הדין שכתב בשנת תשל"ו ופורסם בפד"ר (חלק יא עמוד 201 ואילך שצוטט לעיל) נכתב בשנה הראשונה שניהן כדיין. בתיק זה הבעל ישב בנפרד מאשתו כעשרים וארבע שנים, אין חולק שהבעל עבר להתגורר עם אישה אחרת. השאלה שעלתה שם: מה קדם למה, האם עיניו נתן באחרת ועל כן מאס באשתו כדברי האישה, או שמא ראשית מאס באשתו מאיסות גמורה ואחר כך עבר לאישה אחרת כדברי הבעל (בדומה לוויכוח המתקיים בתיק דנן) ועל כן הכריע:

"בית הדין אינו יכול להכריע מה קדם למה, אם מאיסות קדמה לעיניו נתן באחרת או עיניו נתן באחרת למאיסות. האנן סהדי של בית הדין קיים רק כלפי עצם המאיסות, ולא כלפי מה קדם למה.

לכן נשאר הבעל במעמד של מאיסא עליו ללא אמתלה ברורה, שכן האמתלה הברורה לנו אומרת רק שהיא מאוסה עליו, אבל אין ברור לנו שהמאיסות באשתו גרמה לנתינת עיניו באחרת, כי ייתכן שהאחרת הייתה הגורם למאיסות - וכיון שלא הוכיח הבעל שהאישה היא הסיבה הראשונה, ואין לנו כל אמתלה מבוררת בזה, אין לפטרו מחיוב שאר וכסות, כי כאמור, יש צורך באמתלה ברורה לעיני הדיינים כדי להיפטר מחיוביה כשטוען שהאישה מאוסה עליו.

עם כל זאת, אין להתעלם מן העובדה שהצדדים חיים בנפרד כבר כ - עשרים וארבע שנים, והם במצב של גירושין דה פקטו. תביעתו של הבעל לגט בכדי להפוך את המצב לגירושין דה יורה, היא הגיונית וצודקת, וראוי שהאישה תקבלנה, בפרט לאור התחייבותו של בא - כח הבעל בכתב התביעה (מיום י"א בשבט תשכ"ג): במקרה של הסכמת האישה לקבל גט, מוכן הבעל להבטיח לה תנאים כלכליים לא יותר גרועים מאלה שיש לה כעת, ובכל אופן בתנאים שכבוד בית הדין ימצא שהם לתקנתה הכלכלית של האישה. מן הראוי לנהל משא - ומתן בין הצדדים על בסיס זה ולהגיע בהקדם להסכם גירושין.

בדרך כלל במקרים שבהם הפירוד נמשך זמן רב, יש מקום לראות את סירובה של האישה לקבל גט כנקמנות גרידא בבחינת גם לי גם לך לא יהיה, ובכגון זה כתבו הפוסקים שזכאי הבעל למנוע ממנה שאר וכסות כדי לאלצה להתגרש, ויש שכתבו שאפשר גם לכופה עד שתאמר רוצה אני (עיין בפסקי דין רבניים ז' קי"ב - קי"ג בפסק - דין של בית הדין הגדול, שאם האישה מעגנת את האיש כדי לנקום בו, אף שטוענת כלפי חוץ שרצונה בשלום בית, זכאי הבעל להשליש גט וכתובה ולהיפטר מן החיובים כלפיה. וכמו שכתב המהרשד"ם (אבן העזר סימן קב) והבני אהובה (בפרק טו הלכות אישות), ובהתאם לתקנתו של הגר"ח פלאגי בספר חיים ושלום (חלק ב סימן קיב).

בספרו שם מסביר הרב דיכובסקי שבאותה תקופה נהגו בתי הדין לפסוק במקרים של מאיסות "מצווה לגרש" אולם לדבריו פסיקה שכזו לא הביאה לגט המיוחל משום שלא כל אדם הזדרז לקיים מצווה זו. במשך הזמן עלו בתי הדין בדרגה וחייבו בגט והסתמכו על הרמ"א בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רכח) בעניין התרת נדרים שכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"אבל אם האישה אומרת ששונאה אותו ונתנה אמתלא טובה לדבריה, מתירין לה שלא מדעתו, שאפילו אם כבר נשאה, האומרת מאיס עלי, חייב להוציא."

אמנם הט"ז שם העיר שדברי הרמ"א שם הם לדעת הרמב"ם שבמאיס עלי כופים אבל לא קיימא לן כן מכל מקום מסיק מזה הרב דיכובסקי "הרמ"א פוסק שניתן לחייב בגט".

מוסיף הרב דיכובסקי שבתקופה מאוחרת יותר מצאו בתי הדין מקור הלכתי לכפות בגט גם במאיסות כאשר מדובר במאיסות הדדית והסתמכו על דברי רבינו ירוחם (מישרים נתיב כ"ג ח) שכתב וזה לשונו:

"וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה, והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט, מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו, לאחר שנה כופין אותו לגרש והפסידה תוספת וכל מה דיהיב לה מדיליה, דאדעתא למישקל ולמיפק לא יהיב לה".

לדבריו הגיעו בתי הדין למסקנה שבמקום של פירוד ממושך גם אם יש לבעל אישה אחרת דברי האישה או האיש על רצונם בשלום-בית הם מהשפה ולחוץ, על כן סביר ששני הצדדים אינם רוצים זה בזה, וסידור הגט מתמהמה מטעמים של רכוש, סידור ילדים או נקמנות.

שנית, לדבריו יש מקום לכפות על מידת סדום בבחינת גם לי גם לך לא יהיה.

עד כאן תקציר מדבריו.

דחיית שיטת הגר"ש דיכובסקי, כי רבנו ירוחם עוסק כששני בני הזוג נוטלים חלק פעיל בפירוד
לעניות דעתי, ובמחילה מכבוד תורתו של הגר"ש דיכובסקי קשה לומר שלאורך השנים הפסיקה השתנתה בבתי הדין ועלתה דרגה וכדומה, משום שאת העיקרון שניתן לחייב בגט כאשר שני הצדדים אינם רוצים זה בזה הכירו בבתי הדין מקדמא דנא ופסקו על פיו. אביא כדוגמה את פד"ר (חלק ז עמוד 113) משנת תשכ"ז (להרבנים הגאונים נסים, אלישיב, ז'ולטי). נקבע שם כאשר הצדדים היו פרודים כעשר שנים:

"לכאורה כאשר עוברים על החומר של המתדיינים, מתקבל הרושם כי במקרה דנן לא נשאר לאישה שום יחס חיובי כלפי בעלה ולא קיים עוד אצלה כל קשר נפשי אליו, ואינה מעוניינת בבעלה בתור שכזה כלל. ואם כך, הרי ההסבר היחידי שיש לתת לסירובה של האישה להגיע לידי הסדר סופי של פירוד, הוא לכאורה רק נקמנות גרידא, בחינת תמות נפשי עם פלשתים, ותו לא [...] מסתברא שלא על כגון זה תיקן רבנו גרשום מאור הגולה ז"ל [...] לאור האמור אנו מחליטים: מחזירים את הדיון לכבוד בית הדין האזורי על מנת לדון ולברר אם אין בסירובה של המשיבה להגיע לידי הסדר משום נקמנות גרידא."

כלומר העיקרון של חיוב בגט כאשר שני הצדדים אינם רוצים זה בזה קיים בבתי הדין מקדמא דנא, לעיל ציטטנו מפסק דינו של הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל משנת תשי"ח שהוציא פסק דין דומה, רק השאלה אז והשאלה היום היא אותה שאלה, איזו פרשנות נותנים דייני בית הדין לעובדת הפירוד הממושך, והאם אכן שני הצדדים מואסים ומורדים איש ברעהו ואינם מעוניינים זה בזה. ככל שאין הוכחה ברורה לכך ואין הוכחה לפעולות של נקמנות, ובוודאי כמו במקרה דנן שהאישה מסבירה בהגיון מסוים שהיא מצפה ומקווה שהבעל יחזור אליה לאחר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיתפכח. לעניות דעתי בתיק זה, אם הבעל יחפוץ לחזור לביתו ולמשפחתו הגרעינית. לאחר הכנה מתאימה אם יבקש באמת ובכנות מאשתו לחזור אליה, ייתכן שהיא תסכים לקבלו. הרי שאין מקום להחיל את רבנו ירוחם ואין מקום לחייב בגט.

רבנו ירוחם כתב בשם רבו מפורשות "כי נראה לו שאשה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה, והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך". כלומר כשני הצדדים אינם רוצים זה בזה, על כן ברור שנוצר מצב עיגון לשניהם, וסיבת מניעת הגט נובעת מנקמנות על כן ניתן לדבריו אף לחייב ולכפות בעל בנתינת גט וכל שכן לחייב אישה בקבלת גט.

אולם כאמור כאשר מדובר ברצון חד צדדי להיפרד והצד שכנגד מוכן לקבלו אין זה נוגע לדינו של רבנו ירוחם, משום שהבעל אינו מעוגן כלל שהרי יכול לשוב לבית אשתו.

ואף יותר מזה כתבו בפד"ר (כרך יג עמוד 274) גם אם בסופו של דבר האישה לא תסכים לקבלו ולמעשה שני הצדדים מעוגנים לא יוכל לבא לדרוש גט מאשתו מחמת עיגון וזה לשונם שם:

"כל זה אמור כשהאישה מעגנת אותו מרצונה, אבל כשהבעל גרם לכך, כעובדא דידן שכל השנים הוא סירב לחיות עמה וחי עם נשים אחרות, ולמרות התנהגותו רצתה האישה בכנות בשלום, ולא יכול היה לבוא בטענת עיגון מכיון שהאישה רצתה ודרשה לחיות עמו בשלום, עד שלבסוף התנהגותו הנלווה גרמה לכך שמבחינה נפשית אינה יכולה יותר להשלים עמו, ומה גם שהוא אינו מעוניין בכך, ודאי שלא יכול לבוא עכשיו ולדרוש גט מחמת עיגון שהוא גרם [...]"

בנידון דידן כאמור, לא ניתן לחייב מדינו של רבנו ירוחם - עיגון הדדי, נותר לבדוק האם לא ניתן להחיל דיני "מאיס עלי", ולאחר שלעיל הרחבתי בזה, הגענו לכלל מסקנה מכמה סיבות שלא ניתן לחייב בגט בתיק זה מדין "מאיס עלי".

אגב קיימת נפקא מינה משמעותית מצד איזו עילה מחייבים בגט, אם מחייבים מצד רבנו ירוחם האישה תקבל רק עיקר כתובתה אולם את החלק המשמעותי - תוספת כתובה תפסיד, אולם אם נחייב בגט בגלל טענת מאיס שהעלה הבעל הוא יחויב במלא הכתובה.

בפד"ר (חלק יא עמוד 363) מובא פסק דין משנת תש"מ של הרבנים הגאונים עובדיה יוסף, קאפח, ואליהו, זצ"ל שסוברים שאם האישה לא מסכימה שבעלה ישוב לביתה, כלומר לאישה יש חלק פעיל בעיגון, גם אם היא לא אשמה במצב שנוצר מכל מקום הרי שני הצדדים מעוגנים, ועל כן חייבוה לקבל גט וזה לשונם:

"הבעל הגיש בשנת תשל"ג תביעה לשלום-בית [...] האישה הגישה תעודת רופא על חבלות, באותו תיק הוגשו דוחות משטרת-ישראל שהבעל הודה במקצת על פגיעתו באשתו [...] בינתיים נפרדו הצדדים וכל אחד דר במקום אחר [...] הודיעה האישה כי עקב אלימות הבעל אין באפשרותה להמשיך לגור עמו, וביקשה להמליץ עליה שתקבל דירה בקרבת הוריה. כן ביקשה לפסוק על מכירת דירת הזוג כדי לאפשר לה לקנות דירה אחרת למגוריה ולמגורי בנותיה. בתיק [...] גוללה האישה בהרחבה התעללות בעלה בה. באותו תיק החליט בית הדין ביום כ"ד באייר תשל"ח כי על הצדדים להתגרש. מאז ועד היום (כשש שנים) טרם התגרשו הצדדים כיון שלא פסקו ולא חדלו מלהתדיין בנושאים שונים וברשויות שונות, כולל גם לפני בית דין זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר מכן ופרידה של שש שנים, הגיש הבעל תביעה לגירושין וחלוקת הרכוש ו - או היתר נישואין, וביום י"ז באייר תשמ"מ ניתן פסק דין כדלהלן: בית הדין פוסק ומחליט כי על האישה לקבל גט פיטורין [...].

פסק דין זה הוא נשוא הערעור לפנינו. האישה קבלה על חיובה בגט פיטורין, כי לא ייתכן שאישה אשר נאלצה לחיות בנפרד מבעלה עקב אלימותו, וכפי שגם כבוד בית הדין האזורי הכיר בכך כמובא לעיל באחת מהחלטותיו ועכשיו בית הדין מזכה את הבעל ליהנות מפרי מעלליו ולחייב אותה לקבל גט פיטורין, כמפורט בכתב הערעור [...].

אחרי העיון בכל החומר שבכל התיקים, כולל תיקי בית דין זה, נראה אמנם שאין האישה אשמה במצב האומלל שנוצר, וכל כולה, ואם תרצה אמור רוב רובה של האשמה רובצת על שכם הבעל, אך הלעולם תאכל חרב? ברור שאין להניח מצב זה להמשך ללא סוף, וכיון שברור שאין עוד תקנה, וזוג זה לא ישובו לחיות בשלום, יש לשים קץ ולהפריד בין הזוג.

לפיכך נראה גם לנו שהצדדים חייבים להיפרד בגט פיטורין, ברוח פסק הדין של כבוד בית הדין האזורי שליט"א.

בשו"ת אגרות משה (חלק יורה דעה חלק ד סימן טו) הובאה תשובה קצרה ביותר, ויש המנסים לראות בדבריו כעין דברי רבי חיים פלאגי, וזה לשונו:

"ב. איש ואשה שאין שלום בית ביניהם, והאישה מסרבת לבא לבית דין לקבל גט מחמת תביעות ממון. ובדבר איש ואשה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית, וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים, וכבר ישבו בית דין חשוב ולא עלה בידם לעשות שלום ביניהם. וראינו גילוי דעת חתום מהבית דין שלא הועיל כל השתדלותם לעשות שלום. וכנראה מזה שהבית דין סובר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם. אז מדין התורה באופן כזה מוכרחין להתגרש ואין רשות לשום צד לעגן, לא הבעל את אשתו ולא האישה את הבעל, בשום עיכוב מצד תביעת ממון. אלא צריכים לילך לפני בית דין לסדר התביעות בענייני ממון ולסדר נתינת וקבלת הגט. ואם האישה תסרב לבוא לבית דין, יהיה הרשות להבית דין ליתן להבעל היתר של מאה רבנים בהשלשת גט והשלשת סך ממון הגון שיראו הבית דין בדעתן כדין התורה."

אולם לאחר העיון אין לדייק מכך כל דיוק, שהרי מעיון בתשובה הקצרה הנ"ל לא ברור מה היה חלקה של האישה בפירוד ובגירושין, האם האישה מרדה בבעלה ותרמה לעיגון, האם העמידה תנאים שאינם על פי דין תורה, אנו רואים בתשובה הנ"ל שהאישה סירבה לבא לבית הדין ומדובר על פירוד של שנים רבות, כך שאין להסיק מתשובה קצרה זו שהוא הקל יותר מפוסקים אחרים. ייתכן ודבריו אף משתלבים עם פסקי הדין שכולם מסכימים להם, שאם האישה אינה חפצה בבעלה ומתוך נקמנות מסרבת לקבל גט ניתן לכפות עליה גט.

הרה"ג חגי איזרר שליט"א כתב בפסק דין (מבית הדין הגדול מיום י"א באייר תשס"ט (5.5.09) בתיק מספר 1750-21-1) במקרה של פירוד של ארבע שנים והם מעדות שלא קבלו עליהם חרם דרבנו גרשום והבעל עזב לאשה אחרת ולדבריו אם הבעל היה מפייס את האישה סביר שהייתה מסכימה לחזרתו לשלום בית:

"אמנם הם בפירוד של ארבע שנים אבל הפירוד נגרם או נמשך עקב הקשר האינטימי עם אישה זרה ובכהאי גוונא אין להקל במנהג, וייתכן שכל כולו של המנהג נועד למנוע עזיבות חמורות של הנשים ונתינת עיניים באשה זרה [...]."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אנו ערים לגישה (שאינן מקורה בספרות התורנית) המחייבת גט במקום של "מות הנישואין" אולם זו גישה פסולה ויש להרחיק גישה זו כעיקרון.

בית הדין דן במושגים של עילות גירושין וכן בטענות מאיס עלי לסוגיהן וכלליהן בלבד. "מות הנישואין" יכול להישקל כחלק מהמרכיב וההוכחה לטענת מאיס עלי ותו לא.

הרה"ג ציון אלגרבל שליט"א חלק עליו בפסק דין זה וכתב:

"שכאשר בטלו התנאים המינימליים לשיקום שלום בית בין בני הזוג ואפילו שהמדובר באשמת הבעל שענינו נתן באחרת מכל מקום אין איסור לגרש אישה ראשונה כאשר קבלה כל המגיע לה, ומעבר לכך, לפי ההלכה, ובנוסף לכך תקבל גם מלוא כתובתה, אין כל טעם וסיבה להמשך הנישואין (עיינן תעלומות לב חלק אבן העזר סימן א) ולשאלה הנשאלת כיצד מתיישב האמור עם המנהג שלא לגרש אישה בעל כורחה נראה לי שהמנהג מתייחס למצב רגיל ולא למקרים חריגים הדורשים טיפולו של בית הדין [...] עיינן שו"ת חיים ושלום (אבן העזר סימן קיב לרבי חיים פלאגי) [...]"

הרה"ג אברהם שרמן שליט"א בפסק דין (מיום כ"ד בניסן תשע"א 28.4.11 תיק 810538/2) ציטט את שו"ת מהר"ם מרוטנבורג (חלק ד דפוס פראג סימן תקמו):

"גם תודיעני דין זה על ראובן שטען על אשתו היא יצאה מביתי בשלום בלא קטטה ובלא שום דבר מחלוקת ולא ידעתי מה היה לה או מי יעץ לה שאינה רוצה (לשוב) אלי עוד ועכשיו אני תובע אותה שתחזור לביתי לעשות לי כל דבר שאישה עושה לבעלה בין מלאכה בין שאר עניינים וגם אני מזומן לשאר כסות ועונה ואפטרופוס שלה השיב הוא הכה אותה כמה פעמים ואפילו בימי נידותה וכל כך עשה לה צער ובזיון עד שסוף דבר היא אומרת מאיס עלי והבעל משיב חס ושלום לא נגעתי בה בימי נידותה אפילו באצבע הקטנה רק מעצמה הלכה לבית אמה וילדה שם והשתא דאתי לידי הודיעני גם המורד באשתו ונתן ממונו לאחרים כדי להפקיע ממנה את כתובתה וכל מיני חילוקים דמורד ומורדת והיכא שיש לה בנים [...]"

תשובה: הכי דיינינן, אנו אין אנו חוסמין אותה לפנינו לדור עם הנחש בכפיפה גם אין אנו כופים אותו להוציא כדברי הגאונים ורש"י אחרי שרבנו תם אוסר ופירש השמועה דפרק אף על פי (כתובות דף סג ע"ב) בעניין אחר. אך יתענגנו שניהם עד שיאותו לרחק או לקרב."

וכך נפסקה ההלכה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן עז סעיף ג ברמ"א):

"אבל בנותנת אמתלא לדבריה [...] אין כופין אותו לגרש ולא אותה להיות אצלו."

מדברי הרמ"א מוכיח הרב שרמן שעצם הפירוד לא מהווה עילה לחיוב בגט, למרות זאת הוא מסיק שאם עצם הפירוד עלול להביא את האישה לידי חטאים יש לנהוג על פי הגר"ח פלאגי ומפני חשש איסורים, על בית הדין לפעול להפרידם במסגרת הדין של כפייה על המצוות.

סקרנו בהרחבה פסיקות רבות העוסקות בבני זוג החיים בנפרד.

מסקנות

א) נחלקו הפוסקים אם טענת "מאיס עלי" של הבעל כוחה יפה להתיר חרם דרבנו גרשום או שיכול רק למנוע ממנה שאר כסות ועונה וכך סבירא להו לפוסקים רבים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(ב) טענת "מאיס עלי" של בעל חייבת להיות מלווה באמתלה מבוררת, וכפי שההלכה דורשת כאשר האישה אומרת "מאיס עלי".

(ג) לדעת הפוסקים, כאשר הבעל עוזב את הבית ועובר לחיות עם אישה אחרת, טענת "מאיס עלי" קשה מאד להוכחה, עד בלתי אפשרית להוכחה.

(ד) נחלקו הפוסקים, האם טענת "מאיס עלי" נוגעת רק ליחסי אישות, או גם שנאה עזה ללא דחייה מיחסי אישות מספיקה להגדרה ההלכתית "מאיס עלי".

(ה) פירוד ממושך כשלעצמו כאשר צד אחד מסכים ורוצה שלום בית והצד השני מסרב אינה טענה מספיקה לחייב בגט את הצד שכנגד.

(ו) אם לאחר זמן ממושך גם הצד שביקש שלום בית (והוא אינו אשם בפירוד) חזר בו ואינו מבקש עוד שלום בית האם בכהאי גוונא ניתן לחייב בגט, נחלקו בזה גדולי הדיינים בפסקי דין רבים: לדעת חלק מהם ניתן לחייב בגט משום עיגון. לדעת אחרים דווקא אם לא ניתן יהיה לשכנע ולפייס את הצד שחזר בו לשוב לשלום בית, ניתן לחייב בגט משום ששניהם מעגנים זה את זה. אולם אם על ידי פיוס ניתן יהיה לשכנע את הצד שחזר בו לשוב לשלום בית אין לחייב בגט.

יש שכתבו, שאם הצד המסרב עלול על ידי ההשהיה הממושכת לצאת לתרבות רעה, יש מקום לפייסה לקבל גט.

דיינים רבים מסתמכים על דברי הרבנו ירוחם. ועל כן, אם הם מגיעים למסקנה ששני הצדדים מורדים זה על זה, ואינם רוצים זה בזה. הם מחייבם בגט, ואף סוברים שניתן לכפות עליהם גט.

(ז) אם עילת החיוב בגט היא משום ששני הצדדים מורדים זה על זה, האישה זכאית רק לעיקר כתובה ולא לתוספת כתובה. אולם אם עילת החיוב היא משום שטען הבעל טענת "מאיס עלי" באמתלה מבוררת, הוא יחויב לשלם לאשה גם עיקר כתובה וגם תוספת כתובה.

פסיקתה

לאור כל האמור לעיל:

בתיק זה אין בית הדין מקבל את טענת "מאיס עלי" של הבעל.

בנוסף, בנידון דידן הצדדים אינם מורדים זה בזה (האישה מבקשת שלום בית), אין בעצם הפירוד משום עילה לחיוב גט. כמו כן לא הועלה בתיק זה כאשר היא חיה בגפה כל חשש איסורי לאישה, על כן אין עילה הלכתית לבית הדין להשתדל לשכנעה ולפייסה לגט.

אולם מאחר ובסופו של דבר הסיכויים לשוב לשלום בית קלושים, והיות ובדיון האחרון הצדדים היו קרובים להגיע להסכמות, בית הדין ישאיר את התיק פתוח שלושים יום, כדי לאפשר לצדדים את השלמת המשא ומתן ביניהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאמור, בית הדין דוחה את תביעת הגירושין שהגיש הבעל, ומורה למזכירות לסגור את התיקים בעוד שלושים יום.

הרב אברהם שינדלר

מצטרפים למסקנות.

הרב יאיר לרנר

הרב רפאל בן שמעון

נפסק כאמור לעיל.

מותר לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ד' בכסלו התשע"ז (4.12.2016).

הרב יאיר לרנר

הרב רפאל בן שמעון

הרב אברהם שינדלר